

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΝΩΣΗΣ ΔΙΚΑΣΤΩΝ & ΕΙΣΑΓΓΕΛΩΝ

Συμφηφισμός, προτεινόμενος από τράπεζα κατά συνδικαιούχου καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό. Ένα πολύπαθο θέμα, του Σπ. Ψυχομάνη, σ. 321

Περί της διορθωτικής λειτουργίας των ΑΚ 388 και 288 σε αμφοτεροβαρείς συμβάσεις με μερικώς εκπληρωθείσα παροχή ή αντιπαροχή, του Λ. Κίσαρά, σ. 331

Καταχρηστική άσκηση της αξίωσης διατροφής, του Ευρ. Ρίζου, σ. 338

Η δικαστική πληρεξουσιότητα και η προσκομιδή του δικαστικού ενσήμου υπό το πρίσμα του ν. 4335/2015 στην τακτική διαδικασία, της Ελ. Κώνστα, σ. 350

Η νέα ρύθμιση του θεσμού της διαμεσολάβησης (άρθρα 178-206 ν. 4512/2018), του Π. Μάζη, σ. 356

Η (προ)καταβολή δαπανών και η αποκατάσταση ζημιών μελών δ.σ. ανώνυμης εταιρείας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Η εφαρμογή των ΑΚ 721 έως 723 στο δίκαιο της ανώνυμης εταιρείας, του Β. Τουντόπουλου, σ. 368

Αυτοτελή και μη αυτοτελή διαπλαστικά δικαιώματα στην ελληνική θεωρία του Αστικού Δικαίου, του Εμμ. Αλαφραγκή, σ. 381

ΑΠ 764/2015: Γνήσιες και καταχρηστικές ενστάσεις. Έννοια καταχρηστικής ένστασης. Πότε η ένσταση συμφηφισμού είναι

γνήσια και πότε καταχρηστική (Σημ. Αθ. Πανταζόπουλου), σ. 438

ΑΠ 841/2017: Αναπροσαρμογή μισθώματος και υπερημερία μισθωτή (Παρατ. Εμμ. Παννακάκι, Ι. Κατρά), σ. 443

ΑΠ 1429/2017: Θεμέλιο της διοικητικής εκτέλεσης τίτλος που ενσωματώνει ιδιωτική απαίτηση του Δημοσίου (Σημ. Π. Αλικάκου), σ. 434

ΑΠ 1789/2017: Υπαγωγή οφειλέτη στις ρυθμίσεις του ν. 3869/2010 (Σημ. Αγγ. Λαμπριανίδου), σ. 448

ΑΠ 2111/2017: Διεθνής εμπορική διαιτησία (ν. 2735/1999). Δημόσια τάξη (Παρατ. Κ. Καλαβρού), σ. 407

ΕφΑθ 3696/2017: Δεδικασμένο από διαταγή πληρωμής (Παρατ. Στ. Πανταζόπουλου, Ελ. Κώνστα), σ. 455

ΕφΠερ 791/2017: Η καταχρηστικότητα ΓΟΣ. Δάνεια σε ελβετικό φράγκο (Παρατ. Β. Τσιαφούτη), σ. 493

ΔΕΕ C-64/17: Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012. Σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας (Παρατ. Ι. Δελγκωστόπουλου), σ. 599

ΔΕΕ C-289/17: Ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις. Προϋποθέσεις πιστοποίησης (Σημ. Α. Βαθρακοκόιλη), σ. 616

ΤΟΜΟΣ 59
ΤΕΥΧΟΣ 2° ΕΤΟΣ 2018
ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ
ISSN: 0302-1467
Κωδικός, 21-4484

ΕΝΩΣΗ
ΔΙΚΑΣΤΩΝ
& ΕΙΣΑΓΓΕΛΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΣΑΚΚΟΥΛΑ

ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Η ΣΥΧΡΟΝΗ ΒΑΣΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ ΑΕ

sakkoulasOnline.gr

Τα αποτελέσματά του αλλάζουν τα δεδομένα

- Πλήρη κείμενα εκατοντάδων βιβλίων
- Εννέα νομικά περιοδικά από το 1989
- Χιλιάδες δημοσίευτες δικαστικές αποφάσεις
- Διασύνδεση θεωρίας, νομολογίας, νομοθεσίας
- Καθημερινή ενημέρωση και επικαιροποίηση

ΜΕ 1,5 ΕΥΡΩ/ΗΜΕΡΑ

ΚΑΛΕΣΤΕ ΓΙΑ ΕΠΙΔΕΙΞΗ ΣΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΑΣ

 210 3387870

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

www.sakkoulas-online.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ

7 Η καταχρηστικότητα των ΓΟΣ κρίνεται σύμφωνα με τον νόμο που ισχύει κατά τον χρόνο κατά τον οποίο γίνεται η χρήση αυτών. Κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για να κριθεί καταχρηστικός ΓΟΣ. Καταχρηστικός και συνεπώς άκυρος είναι κάθε ΓΟΣ, ο οποίος, χωρίς επαρκή και εύλογη αιτία, αποκλίνει από ουσιώδεις και βασικές αξιολογήσεις του ενδοτικού δικαίου, δηλαδή από τις τυπικές και συναλλακτικά δικαιολογημένες προσδοκίες του πελάτη. Έννοια αρχής της διαφάνειας. Είναι άκυρος ένας ΓΟΣ, ο οποίος επιφέρει περιορισμό θεμελιωδών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, που προκύπτουν από τη φύση της σύμβασης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να απειλείται ματαίωση του σκοπού της σύμβασης.

Απροσδόκητες ή αφινιδιαστικές ρήτρες είναι οι ρήτρες που μεταβάλλουν την εικόνα που δικαιολογημένα έχει δημιουργηθεί στον καταναλωτή-πελάτη αναφορικά με το ύψος του τιμήματος ή την έκταση της κύριας παροχής, δηλαδή στοιχεία που είναι συνήθως και τα μόνα που πράγματι εξετάζει ο καταναλωτής-πελάτης.

Είναι άκυρος ο ΓΟΣ που σε μια σύμβαση δανείου καταναλωτή και τράπεζας οδηγεί ουσιαστικά στη διάψευση των τυπικών και δικαιολογημένων προσδοκιών του καταναλωτή-πελάτη, αναφορικά με την εξέλιξη της συναλλακτικής του σχέσης με την τράπεζα.

Το άρθρ. 291 ΑΚ καθιερώνει τη διαζευκτική ευχέρεια του οφειλέτη να εξοφλήσει σε ευρώ αντί για το οφειλόμενο αλλοδαπό νόμισμα. Στη σύμβαση δανείου, η ρήτρα συναλλάγματος έχει την έννοια ότι η εκπλήρωση της χρηματικής παροχής συμφωνείται να γίνει όχι στο εκάστοτε ισχύον εθνικό νόμισμα, αλλά σε συγκεκριμένο ξένο νόμισμα (συναλλάγμα). Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται το άρθρ. 291 ΑΚ, εφόσον τα μέρη δεν συμφωνήσουν αντίθετα, σύμφωνα με το οποίο ο οφειλέτης έχει το δικαίωμα να πληρώσει (και) σε εγχώριο νόμισμα με βάση την τρέχουσα αξία του ξένου νομίσματος κατά τον χρόνο και τον τόπο της πληρωμής. Διαφορετική έννοια έχει η συμβατική ρήτρα αξίας ξένου νομίσματος (συναλλάγματος), σύμφωνα με την οποία η εκ-

πλήρωση της χρηματικής παροχής συμφωνείται να γίνει μεν στο εκάστοτε ισχύον εθνικό νόμισμα, αλλά με υπολογισμό της, κατά πρώτον, σε συγκεκριμένο ξένο νόμισμα (συναλλάγμα) και μετατροπή, στη συνέχεια, του προκύπτοντος ποσού στο εθνικό νόμισμα με βάση την ισοτιμία των δύο νομισμάτων, τον τρόπο καθορισμού της οποίας μπορούν να συμφωνήσουν τα μέρη.

Δεν ανταποκρίνεται στην αρχή της διαφάνειας όρος στον οποίο δεν διατυπώνονται με σαφήνεια οι συμβατικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν οι δανειολήπτες, τόσο σε σχέση με το ύψος των δόσεων, όσο και του ύψους του κεφαλαίου, δεν καθίσταται σαφές σ' αυτούς ότι εκείνοι φέρουν το βάρος τυχόν ανατίμησης ή υποτίμησης του ευρώ σε σχέση με το ελβετικό φράγκο, εφόσον η μηνιαία τοκοχρεωλυτική δόση, αλλά και το συνολικό κεφάλαιο των δανείων τους εξαρτώνται όχι από μία αλλά από δύο συναλλαγματικές ισοτιμίες και όχι ενός αλλά δύο νομισμάτων, που με τη σειρά τους συναρτώνται άμεσα με αστάθμητους οικονομικούς παράγοντες, όπως η πορεία της οικονομίας τόσο του κράτους έκδοσης του ελβετικού φράγκου όσο και της οικονομίας της ΕΕ.

Ο προσδιορισμός της συναλλαγματικής ισοτιμίας δεν προέρχεται από αυστηρά θεσπισμένους εκ των προτέρων διαμορφωμένους διεθνείς μηχανισμούς, αλλά εξαρτάται από αναρίθμητους και απροσδιόριστους παράγοντες οι οποίοι είναι αδύνατον να προβλεφθούν όχι μόνο από τον μέσο συνετό - προσεκτικό δανειολήπτη, όπως ήταν οι εφεσίβλητοι, αλλά ακόμα και από ειδικούς και έμπειρους οικονομολόγους. Αποδείχθηκε ότι η τράπεζα, αν και είχε υποχρέωση, όχι μόνον δεν ενημέρωσε, αλλά ούτε καν προϋδέασε τους δανειολήπτες για τον μεγάλο συναλλαγματικό κίνδυνο που ανελάμβαναν με την υπογραφή των επίδικων συμβάσεων.

Η ρύθμιση της ΑΚ 291, κατόπιν ερμηνείας, αφορά στιγμιαίες συμβάσεις και όχι δάνεια που αποπληρώνονται μετά από πολλά χρόνια.

Το κενό που προκαλείται τόσο στις επίμαχες δανειακές συμβάσεις και στις τροποποιητικές τους πράξεις, πρέπει, μετά την ακύρωση του ΓΟΣ, να πληρωθεί με συμπληρωματική, κατ' άρθρ. 200

ΑΚ, ερμηνεία αυτών, έτσι ώστε οι εφεσίβλητοι να πραγματοποιούν τις μηνιαίες καταβολές τους προς εξόφληση των δανείων τους σε ευρώ, με βάση την ισοτιμία που ίσχυε κατά τον χρόνο εκταμίευσης των δανείων τους.

Δεν υπόκειται στους περιορισμούς των άρθρ. 393 § 1 και 395 ΚΠολΔ, ως προς την χρήση των αποδεικτικών μέσων των μαρτύρων και των δικαστικών τεκμηρίων, η απόδειξη επικαλουμένων περιστατικών, τα οποία λαμβάνονται υπόψη για την ερμηνεία δικαιοπραξίας.

Ο ν. 2251/1994 που έχει τον τίτλο «προστασία των καταναλωτών», ενσωμάτωσε στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 5.4.1993 «σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με τους καταναλωτές». Σύμφωνα με το άρθρο 2 § 6 του ως άνω νόμου (2251/1994), όπως αυτό ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 10 § 24 στοιχ. β του ν. 2741/1999 και με το άρθρο 2 § 2 του ν. 3587/2007 και έχει εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση, αφού η καταχρηστικότητα των Γενικών Όρων Συναλλαγής [ΓΟΣ] κρίνεται σύμφωνα με το νόμο που ισχύει κατά τον χρόνο κατά τον οποίο γίνεται η χρήση αυτών, γενικοί όροι συναλλαγών που έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή, απαγορεύονται και είναι άκυροι. Η ρύθμιση της § 6 του άρθρου 2 ν. 2251/1994 αποτελεί εξειδίκευση της γενικής αρχής του άρθρου 281 ΑΚ, κατά την οποία απαγορεύεται η καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος ή η κατάχρηση ενός θεσμού, όπως είναι η συμβατική ελευθερία. Στο άρθρο 3 § 1 της εν λόγω Οδηγίας ορίζεται ότι: «ρήτρα σύμβασης που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως θεωρείται καταχρηστική, όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί σε βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση».

Ο καταχρηστικός χαρακτήρας γενικού όρου ενσωματωμένου σε σύμβαση κρίνεται, αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση, ο σκοπός της, το σύνολο των ειδικών συνθηκών κατά τη σύναψή της και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμ-

βασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται. Για να κριθεί αν υπάρχει διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, πρέπει προηγουμένως να προσδιοριστεί η συμβατική ισορροπία, η οποία υπάρχει, όταν τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις, που προκύπτουν από τη συγκεκριμένη σύμβαση κατανέμονται και ισορροπούν με τρόπο όμοιο, με αυτόν που επιτυγχάνεται με τις ρυθμίσεις του ενδοτικού δικαίου. Ως μέτρο δε ελέγχου της διατάραξης της ισορροπίας αυτής χρησιμεύει κάθε φορά το ενδοτικό δίκαιο, που ισχύει για τη συγκεκριμένη σύμβαση. Τα συμφέροντα, η διατάραξη της ισορροπίας των οποίων σε βάρος του καταναλωτή μπορεί να χαρακτηρίσει ένα γενικό όρο άκυρο, ως καταχρηστικό, πρέπει να είναι ουσιώδη (ΟΛΑΠ 6/2006, ΑΠ 1219/2001 ΕλλΔνη 42. 1603), η δε διατάραξη αυτή πρέπει να είναι ιδιαίτερα σημαντική, σύμφωνα με τις αρχές της καλής πίστης. Προς τούτο λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα των συμβαλλομένων (στη συγκεκριμένη σύμβαση) μερών και εξετάζεται ποιο είναι το συμφέρον του προμηθευτή προς διατήρηση του συγκεκριμένου όρου που ελέγχεται και ποιο εκείνο του καταναλωτή προς κατάργησή του. Ερευνάται, δηλαδή, ποιες συνέπειες θα είχε η διατήρηση ή η κατάργηση του όρου για κάθε πλευρά και πως μπορεί κάθε μέρος να προστατευθεί από τις συνέπειες με δικές του ενέργειες. Καταχρηστικός και συνεπώς άκυρος είναι κάθε ΓΟΣ, ο οποίος χωρίς επαρκή και εύλογη αιτία αποκλίνει από ουσιώδεις και βασικές αξιολογήσεις του ενδοτικού δικαίου, δηλαδή από τις τυπικές και συναλλακτικά δικαιολογημένες προσδοκίες του πελάτη [ΟΛΑΠ 15/2007]. Εκτός από την ανωτέρω γενική ρήτρα για την καταχρηστικότητα των ΓΟΣ που συνεπάγονται διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας, στην παράγραφο 7 του άρθρου 2 του ν. 2251/1994 απαριθμούνται ενδεικτικώς και τριάντα μία περιπτώσεις γενικών όρων που θεωρούνται άνευ ετέρου (per se) καταχρηστικοί, χωρίς ως προς αυτούς να ερευνάται η συνδρομή των προϋποθέσεων της γενικής ρήτρας, αφού αυτοί θεωρούνται κατ' αμάχητο τεκμήριο ότι έχουν καταχρηστικό χαρακτήρα. Οι ως άνω περιγραφόμενες από το νόμο ειδικές περιπτώσεις, κατ' αμάχητο τεκμήριο, καταχρηστικότητας, αποτελούν ενδείκτες που καθοδηγούν στην ερμηνεία της γενικής ρήτρας και συγκεκριμένα της έννοιας της διατάραξης της συμβατικής ισορροπίας. Μεταξύ των καθοδηγητικών αρχών που συνά-

γονται από τις ειδικές αυτές περιπτώσεις είναι η αρχή της διαφάνειας. Η αρχή της διαφάνειας συμπύσσεται σε ένα τρίπτυχο επιμέρους κατευθύνσεων που πρέπει να διακρίνει τους ΓΟΣ. Η πρώτη πτυχή είναι αυτή της σαφούς και κατανοητής διατύπωσης, η δεύτερη πτυχή αφορά στο ορισμένο (ή οριστό) του περιεχομένου των όρων και η τρίτη πτυχή η απαγόρευση απροσδόκτων ρητρών. Ειδικότερα, σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας, η οποία ρητά διατυπώνεται και στο άρθρο 5 της Οδηγίας 93/13/ΕΟΚ, οι ΓΟΣ, πρέπει να είναι διατυπωμένοι με τρόπο σαφή και κατανοητό, ώστε ο καταναλωτής να είναι σε θέση να διαγνώσει εκ των προτέρων κρίσιμα στοιχεία ή μεγέθη της σύμβασης, όπως τη διάρκειά της και τα μεγέθη που περιλαμβάνονται στη βασική σχέση παροχής και αντιπαροχής. Η σχέση αυτή παροχής και αντιπαροχής, ενώ καταρχήν δεν λαμβάνεται υπόψη για την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα κάποιου ΓΟΣ, εν τούτοις, σύμφωνα και με το άρθρο 4 § 2 της Οδηγίας, ελέγχεται εάν ο σχετικός όρος δεν είναι διατυπωμένος κατά τρόπο σαφή και κατανοητό, εάν δηλαδή έχει παραβιασθεί η αρχή της διαφάνειας (ειδικότερα για την ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 4 § 2 της Οδηγίας, βλ. ΔΕΕ C-189/16 «Ruxandra Paula Andricius κ.λπ. κατά Banca Romaneasca κ.λπ.», απόφαση της 20ης Σεπτεμβρίου 2017). Επιπλέον άκυρος είναι ένας ΓΟΣ, ο οποίος επιφέρει περιορισμό θεμελιωδών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, που προκύπτουν από τη φύση της σύμβασης, κατά τέτοιο τρόπο ώστε να απειλείται ματαίωση του σκοπού της σύμβασης. Η ματαίωση του σκοπού της σύμβασης επέρχεται, όταν ο συγκεκριμένος ΓΟΣ προκαλεί τέτοιες έννομες συνέπειες και προκαλεί τέτοια οικονομικά αποτελέσματα, ώστε να αλλοιώνει το άμεσα σκοπούμενο νομικό και οικονομικό αποτέλεσμα. Επίσης, κατά το άρθρο 2 § 6 ν. 2251/1994, είναι άκυρος ο ΓΟΣ που οδηγεί σε διάψευση της δικαιολογημένης προσδοκίας του καταναλωτή ως προς τη φύση της παρεχόμενης σ' αυτόν υπηρεσίας, το σκοπό και το όλο περιεχόμενο της συμβάσεως. Συνεπώς είναι άκυρος ο ΓΟΣ που σε μια σύμβαση δανείου, καταναλωτή και τράπεζας, οδηγεί ουσιαστικά στη διάψευση των τυπικών και δικαιολογημένων προσδοκιών του καταναλωτή-πελάτη, αναφορικά με την εξέλιξη της συναλλακτικής του σχέσης με την τράπεζα. Προς την κατεύθυνση της προβλεψιμότητας που επιβάλλει η αρχή της διαφάνειας και της αποτροπής διάψευσης των δικαιολογημένων

προσδοκιών του καταναλωτή υπάρχει ανάγκη της προστασίας των δικαιολογημένων προσδοκιών του καταναλωτή-πελάτη, στις λεγόμενες απροσδόκητες ρήτρες ή αιφνιδιαστικές ρήτρες, δηλαδή στις ρήτρες εκείνες που μεταβάλλουν την εικόνα που δικαιολογημένα έχει δημιουργηθεί στον καταναλωτή-πελάτη αναφορικά με το ύψος του τιμήματος ή την έκταση της κύριας παροχής, δηλαδή στοιχεία που είναι συνήθως και τα μόνα που πράγματι εξετάζει ο καταναλωτής-πελάτης. Συνεπώς ένας όρος (ΓΟΣ), ο οποίος δεν πληροί τις ως άνω προϋποθέσεις της αρχής της διαφάνειας, είναι άκυρος (ΟΛΑΠ 12/2017, ΟΛΑΠ 15/2007, ΟΛΑΠ 6/2006, ΑΠ 904/2011, ΑΠ 652/2010, ΔΕΕ 2010. 943, ΑΠ 430/2005, ΕφΛαρ. 17/2017 ΤΝΠ-Νόμος, ΕφΑθ 1611/2017 αδημ.)

Με την διάταξη του άρθρου 291 ΑΚ ορίζεται ότι: «Όταν πρόκειται για χρηματική οφειλή σε ξένο νόμισμα που πρέπει να πληρωθεί στην Ελλάδα, ο οφειλέτης, αν δεν συμφωνήθηκε το αντίθετο (ήτοι καταβολή αυτούσιου αλλοδαπού νομίσματος), έχει δικαίωμα να πληρώσει σε εγχώριο νόμισμα με βάση την τρέχουσα αξία του ξένου νομίσματος στον χρόνο και στον τόπο της πληρωμής». Με την ως άνω διάταξη ορίζεται ότι, αν δεν έχει συμφωνηθεί το αντίθετο, επί χρηματικής οφειλής σε αλλοδαπό νόμισμα πληρωτέα στην ημεδαπή, ο οφειλέτης έχει τη διαζευκτική ευχέρεια (facultas alternative) και δικαιούται να αποφύγει την καταβολή αυτούσιων των αλλοδαπών νομισμάτων, πληρώνοντας την σε εγχώριο νόμισμα και στην τρέχουσα αξία αυτών κατά τον χρόνο και τόπο που γίνεται η πληρωμή. Ειδικότερα η διάταξη αυτή καθιερώνει τη διαζευκτική ευχέρεια του οφειλέτη να εξοφλήσει σε ευρώ αντί για το οφειλόμενο αλλοδαπό νόμισμα (π.χ. Ελβετικό φράγκο), με την ιστοριμία του χρόνου της πληρωμής. Στη διαζευκτική ευχέρεια του οφειλέτη έχουμε απλή ενοχή, αφού οφείλεται μια μόνο παροχή, με παράλληλη ευχέρεια καταβολής άλλης παροχής. Την ευχέρεια αυτή διατηρεί ο οφειλέτης, άνευ ετέρου, έως την καταβολή της μιας από τις δύο παροχές. Ο δανειστής καθίσταται υπερήμερος (349 ΑΚ), αν αρνηθεί να δεχθεί είτε την οφειλόμενη, είτε την εναλλακτικά προσφερόμενη παροχή. Η τυχόν πριν από την καταβολή δήλωση του οφειλέτη να καταβάλει την παροχή στο ένα από τα δύο νομίσματα είναι ανακλητή ως τη στιγμή της καταβολής. Δεν πρόκειται συνεπώς για διαζευκτική ενοχή, όπου οφείλονται διαζευκτικά δύο (ή και περισσότερες παροχές), και απαιτείται άσκηση διαπλα-

στικού δικαιώματος, για να περιορισθεί η ενοχή σε μια από τις περισσότερες οφειλόμενες παροχές (να γίνει δηλαδή απλή, όχι πλέον διαζευκτική) και τούτο γίνεται με την επιλογή (από τον οφειλέτη σε περίπτωση αμφιβολίας), κατά τη διάταξη του άρθρου 307 ΑΚ. Οι γενικοί κανόνες του ενοχικού δικαίου, στους οποίους ανήκει η διάταξη του άρθρου 291 ΑΚ, ισχύουν, αν οι ίδιοι δεν διακρίνουν, για όλες τις ενοχές, είτε αυτές γεννιούνται από σύμβαση, οποιαδήποτε σύμβαση (σε οποιοδήποτε είδος σύμβασης και αν αυτή ανήκει), είτε από το νόμο. Η 291 ΑΚ δεν διακρίνει γενικώς, ούτε διακρίνει μεταξύ στιγμιαίων και διαρκών συμβάσεων. Συνεπώς θα ήταν αντίθετο προς αυτήν να περιορισθεί το πεδίο εφαρμογής της μόνο στις στιγμιαίες συμβάσεις. Ειδικά για τις εκ συμβάσεως ενοχές ο νομοθέτης της ΑΚ 291 δεν μπορεί να είχε υπόψη μόνο τις στιγμιαίες, διότι η κατά τη διάταξη επιλογή της ισοτιμίας του χρόνου πληρωμής έχει ακριβώς σημασία όταν ο χρόνος αυτός απέχει από τον χρόνο σύναψης της σύμβασης (ή από τον χρόνο εκταμίευσης ενός δανείου), όπως στις συμβάσεις δανείου και εν γένει στις πιστωτικές συμβάσεις στις οποίες ορθώς εφαρμόζεται η 291 ΑΚ (κατά τον γενικότερο κανόνα ότι κρίσιμη είναι η ισοτιμία του χρόνου πληρωμής). Συνεπώς η διάταξη του άρθρου 291 ΑΚ καταλαμβάνει κατ' αρχήν κάθε σύμβαση δανειακή ή μη, είτε κριθεί ως καθαρώς δανειακή, είτε ως επενδυτική (βλ. ΑΠ 682/2002, Γ. Μπαλής, ΕνοχΔ, σ. 67 επ., Μ. Σταθόπουλος, Η ανατίμηση του ελβετικού φράγκου και η προστασία Ελλήνων δανειοληπτών ΧρίΔ 2017, σ. 161-166). Τέλος, στη σύμβαση δανείου, η ρήτρα συναλλάγματος έχει την έννοια ότι η εκπλήρωση της χρηματικής παροχής συμφωνείται να γίνει όχι στο εκάστοτε ισχύον εθνικό νόμισμα, αλλά σε συγκεκριμένο ξένο νόμισμα (συναλλάγμα). Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται το άρθρο 291 ΑΚ, εφόσον τα μέρη δεν συμφωνήσουν αντίθετα, σύμφωνα με το οποίο ο οφειλέτης έχει το δικαίωμα να πληρώσει (και) σε εγχώριο νόμισμα με βάση την τρέχουσα αξία του ξένου νομίσματος κατά το χρόνο και τον τόπο της πληρωμής. Διαφορετική έννοια έχει η συμβατική ρήτρα αξίας ξένου νομίσματος (συναλλάγματος), σύμφωνα με την οποία η εκπλήρωση της χρηματικής παροχής συμφωνείται να γίνει μεν στο εκάστοτε ισχύον εθνικό νόμισμα, αλλά με υπολογισμό της, κατά πρώτον, σε συγκεκριμένο ξένο νόμισμα (συναλλάγμα) και μετατροπή, στη συνέχεια, του προκύπτοντος ποσού

στο εθνικό νόμισμα με βάση την ισοτιμία των δύο νομισμάτων, τον τρόπο καθορισμού της οποίας δύνανται να συμφωνήσουν τα μέρη (βλ. για τη διαφορά των δύο ρητρών ΟΛΑΠ 21/1990 με ερμηνεία της ΠΥΣ παρ. 7 της 267/9.4.1953, ΑΠ 2196/2009, Σταθόπουλο, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2004, σ. 630-631). Στην περίπτωση αυτή, το ξένο νόμισμα χρησιμοποιείται ως απλή λογιστική μονάδα για τον υπολογισμό των χρηματικών παροχών, ενώ οι υποχρεώσεις πληρωμής εκπληρώνονται πραγματικά στο εθνικό νόμισμα (ΔΕΕ C-312/2014, σκ. 23).

Με το ν. 4024/2011 ενσωματώθηκε η Οδηγία 2009/111/ΕΚ στο Ελληνικό δίκαιο. Ο ν. 4261/2014 με τον οποίο ενσωματώνονται οι διατάξεις της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, σε συνδυασμό με τον Κανονισμό (ΕΕ) 573/2013 αποτελούν το νέο ενισχυμένο πλαίσιο εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων (Βασιλεία ΙΙΙ). Ο ν. 3601/2007 καταργήθηκε ενώ οι διατάξεις (που δεν σχετίζονται με την ενσωμάτωση ενωσιακής νομοθεσίας) μεταφέρθηκαν στο σύνολό τους στο ν. 4261/2014. Μετά την έναρξη του ενιαίου εποπτικού μηχανισμού στις 4.11.2014, η εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων (συμπεριλαμβανομένης και της εκκαλούσας) ανατέθηκε πλέον στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Παράλληλα, από το έτος 1994 και εντεύθεν, σύμφωνα με την έχουσα ισχύ νόμου ΠΔΤΕ 2325/1994 όπως ισχύει, επιτρέπεται η χρηματοδότηση σε συναλλάγμα φυσικών και νομικών προσώπων κατοίκων εσωτερικού από πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα, για την κάλυψη πάσης φύσεως αναγκών τους, στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό για τις οποίες επιτρέπεται αντίστοιχα η χρηματοδότηση τότε σε δραχμές, υπό τους ακόλουθους όρους και προϋποθέσεις: α) η διάρκεια, το επιτόκιο και οι λοιποί όροι (να) καθορίζονται ελεύθερα μεταξύ των συναλλασσομένων μερών, β) στις χρηματοδοτήσεις που συνάπτονται σε συναλλάγμα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ελεύθερα όλες οι χρηματοοικονομικές τεχνικές και παράγωγα προϊόντα σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στην § Α1 της ΠΔΤΕ 2303/1994, γ) το προϊόν του δανείου μπορεί να διατεθεί και απ' ευθείας στο εξωτερικό, μέσω της δανείστριας τράπεζας για τους σκοπούς που αναφέρονται στην δανειακή σύμβαση ή να κατατεθεί σε λογαριασμό συναλλάγματος στην εν λόγω Τράπεζα. Επί πλέον, σύμφωνα με την ως άνω πράξη, επιτρέπεται η μεταφορά συναλλάγματος από την δανείστρια ή την μεσολαβούσα Τράπεζα και η κατά-

θεσή του σε άλλες Τράπεζες καθ' όλη τη διάρκεια του δανείου. Η άνω πράξη του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος τροποποιήθηκε με την ΠΔΤΕ 2342/1994 και το άρθρο 5 § 1 του ν. 2842/2000. Περαιτέρω με την ΠΔΤΕ 2501/31.10.2002 (ΦΕΚ 277 Α/18.11.2002) η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 18 § 5 του ν. 2076/1992 (όπως αυτό ίσχυε μέχρι την κατάργησή του με το άρθρο 92 § 1 του ν. 3601/2007), με αντικείμενο την ενημέρωση των συναλλασσομένων με τα πιστωτικά ιδρύματα για τους όρους που διέπουν τις συναλλαγές τους, καθιερωνόταν η υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να ενημερώνουν τους δανειολήπτες σχετικά με τον κίνδυνο από ενδεχόμενη διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας και ειδικότερα να περιγράφουν στους δανειολήπτες με τρόπο σαφή και αναλυτικό τους παράγοντες που προσδιορίζουν την απόδοση προϊόντων με εναλλακτικές παραδοχές ως προς τις κύριες συνιστώσες του προϊόντος (εξέλιξη συναλλαγματικής ισοτιμίας), παραθέτοντας δύο τουλάχιστον αντιπροσωπευτικά παραδείγματα.

Από την επανεκτίμηση του αποδεικτικού υλικού που τέθηκε στη διάθεση του παρόντος Δικαστηρίου, και συγκεκριμένα: ... και απ' όλα ανεξαιρέτως τα από τους διαδίκους νομοτύπως επαναπροσκομιζόμενα έγγραφα μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται και οι ιδιωτικές-εξώδικες γνωμοδοτήσεις που επαναπροσκομίζονται από τους διαδίκους, οι οποίες δεν θεωρούνται ως πραγματογνωμοσύνες και αφού δεν διατάχθηκαν από το πρωτόδικο Δικαστήριο, δεν αποτελούν ιδιαίτερο αποδεικτικό μέσο, αλλά αντιμετωπίζονται και εκτιμώνται ελεύθερα από το Δικαστήριο (ΟΛΑΠ 12/2005, ΑΠ 609/2007 Δ 38. 755), από τα κοινώς γνωστά γεγονότα (ΑΠ 116/2012 ΧρΙΔ 2012.426), τα διδάγματα της κοινής πείρας τα οποία λαμβάνονται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο (άρθρο 336 §§ 1, 4 του ΚΠολΔ)... αποδείχθηκαν σε σχέση με τους λόγους εφέσεως τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Από το έτος 2006 έως και το έτος 2009, (ήτοι κατά τον χρόνο κατάρτισης των επιδίκων συμβάσεων), αποδείχθηκε ότι παρατηρήθηκε αυξητική τάση στη σύναψη στεγαστικών δανείων σε Ελβετικό φράγκο, λόγω της σημαντικής αύξησης του επιτοκίου Euribor κατά την χρονική αυτή περίοδο, αφού το επιτόκιο 1Μ Euribor αυξήθηκε από 2,399% στις 2.1.2006 σε 5,197% στις 8.10.2006. Η αύξηση αυτή του επιτοκίου Euribor διαμόρφωσε το συνολικό κόστος

δανεισμού σε ευρώ σε αρκετά υψηλά επίπεδα, λαμβάνοντας υπόψη και το περιθώριο επιτοκίου. Υπό τις συνθήκες αυτές αποφασίσθηκε το έτος 2006 από την εκκαλούσα ότι ήταν συμφέρουσα η διάθεση νέων στεγαστικών δανείων σε Ελβετικό φράγκο, καθώς και ο σχεδιασμός προώθησης των δανείων αυτών μέσω του δικτύου της στους καταναλωτές, έτσι ώστε η εκκαλούσα να μπορεί να δανειζεται στην διαπραγματευτική αγορά Ελβετικά φράγκα με το επιτόκιο Libor Λονδίνου και στη συνέχεια να προβαίνει σε έντοκο δανεισμό, με αποτέλεσμα, συγκρινόμενα τα δάνεια σε ευρώ να εμφανίζουν επιτοκιακό πλεονέκτημα, εν όψει του ότι τα δάνεια σε ευρώ συνδέονταν με το παρεμβατικό επιτόκιο της ΕΚΤ ή το Euribor. Για την αποτελεσματικότερη διάθεση του νέου αυτού προϊόντος αφενός, τα υποκαταστήματα της εκκαλούσας έπαιρναν οδηγίες από την διεύθυνση πωλήσεων της τελευταίας σύμφωνα με τις οποίες όφειλαν να προβάλλουν κατάλληλα στους καταναλωτές, τόσο τα πλεονεκτήματα του νέου προϊόντος (χαμηλό επιτόκιο, διαχρονική σταθερότητα στην ισοτιμία Ελβετικού φράγκου-ευρώ κ.α.) όσο και τις απλοποιημένες και τροποποιημένες διαδικασίες χορήγησής του, και αφετέρου η εκκαλούσα προωθούσε το νέο αυτό προϊόν με διαφημιστικές της καμπάνιες μέσω του Τύπου, στις οποίες τονιζόταν ιδιαίτερος η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας, ως παράγων εξασφαλιστικός των ωφελημάτων σύναψης των δανειακών συμβάσεων αυτών.

Εν όψει των ως άνω δεδομένων, οι εφεσίβλητοι σύζυγοι, λογιστές στο επάγγελμα, οι οποίοι είχαν λάβει από την Τράπεζα Πειραιώς δάνειο για αγορά οικοπέδου στην Ακράτα Αχαΐας ... στο τέλος του 2006 με αρχές του 2007 και μετά από έρευνα αγοράς απευθύνθηκαν στην εκκαλούσα, προκειμένου να λάβουν στεγαστικά δάνεια με τους επικοινωνούμενους μέσω των διά του Τύπου διαφημίσεών της (εκκαλούσας), συμφέροντες όρους, ώστε να βελτιώσουν-αποπερατώσουν την ως άνω προκατασκευασμένη οικία και συγχρόνως να εξοφλήσουν και το δάνειο που ήδη είχαν για την αγορά του οικοπέδου στην Ακράτα. Έτσι, στις 22.11.2006, 8.12.2006 και 16.3.2007 καταρτίστηκαν στο Υποκατάστημα της εκκαλούσας στο Κερατσίνι Αττικής μεταξύ αφενός των εφεσιβλήτων και αφετέρου της εκκαλούσας ..., οι με αριθμούς ... αντιστοίχως δανειακές τοκοχρεωλυτικές συμβάσεις με τα παραρτήματα τους Ι και ΙΙ, η πρώτη με σκοπό εξόφλησης του ως άνω υφιστάμενου στεγαστικού δανείου

και οι λοιπές για την αποπεράτωση/βελτίωση της προαναφερομένης οικίας. Το ύψος των δανείων συμφωνήθηκε να τους αποδοθεί σε Ελβετικά φράγκα, και πράγματι έλαβαν ποσό ύψους 50.089,87 για την πρώτη από τις αναφερόμενες συμβάσεις, ποσό 192.546,72 για την δεύτερη και ποσό 40.619,37 για την τρίτη. Η αποπληρωμή των δανείων αυτών συμφωνήθηκε συνολικής διάρκειας 120 μηνών (10 ετών), 360 μηνών (30 ετών) και 180 μηνών (15 ετών), για τις προαναφερόμενες συμβάσεις με την σειρά που αναφέρονται ανωτέρω, και με κυμαινόμενο επιτόκιο υπολογιζόμενο με βάση το Libor (CHF) μηνιαίας διάρκειας, όπως αυτό ορίστηκε δύο ημέρες πριν την εκταμίευση των δανείων, προσαυξημένο κατά 1,75%, 1,45% και 2,25 γι' αυτές αντιστοίχως. Οι μηνιαίες τοκοχρεωλυτικές δόσεις, συμφωνήθηκαν καταβλητέες κατά την πρώτη εργάσιμη ημέρα κάθε μήνα, με χρονικό σημείο έναρξης των καταβολών το μήνα Μάρτιο του 2007 για τα δύο πρώτα δάνεια και τον Ιούνιο του ίδιου έτους για το τρίτο. ... Ακολούθως, τα ποσά αυτά των προαναφερομένων δανείων σε ελβετικό φράγκο, αφού μετατράπηκαν σε ευρώ, πιστώθηκαν στον τηρούμενο στην εκκαλούσα από τους εφεσιβλήτους καταθετικό λογαριασμό σε ευρώ... και ακολούθως αναλήφθηκαν από αυτούς, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες για τις οποίες ελήφθησαν τα δάνεια αυτά. Συνολικά δηλαδή εκταμιεύθηκαν 291.255,96 ελβετικά φράγκα... Δηλαδή, με μόνη την πίστωση των προαναφερόμενων λογαριασμών των δανειοληπτών-εφεσιβλήτων σε ελβετικά φράγκα, το δάνειο συνολικού ποσού 291.255,96 ελβετικών φράγκων, τέθηκε στη διάθεση των τελευταίων και έτσι τούτοι κατέστησαν δικαιούχοι του ως άνω ποσού, ανεξάρτητα από το ότι κατόπιν ανέλαβαν, όχι ελβετικά φράγκα, αλλά το ισόποσο τους σε ευρώ, δηλαδή 180.287,87 ευρώ, το οποίο περιήλθε στην κυριότητά τους (εφεσιβλήτων-δανειοληπτών) σε ελβετικά φράγκα σε πίστωση των σχετικών λογαριασμών που τηρούνταν επ' ονόματι τους από τους οποίους και είχαν δικαίωμα αναλήψεως των ποσών, ανεξάρτητα από την μετατροπή του ακολούθως σε ευρώ από τους ίδιους, αφού προηγουμένως προέβαιναν στις σχετικές αναλήψεις των ποσών αυτών. Από τις κινήσεις των λογαριασμών αυτών σε ελβετικό φράγκο που προαναφέρθηκαν, προκύπτει ότι οι εφεσιβλήτοι εξοφλούσαν τις τοκοχρεωλυτικές δόσεις του δανείου με χρέωση του με αριθμό ... καταθετικού λογαριασμού σε ευρώ, από

όπου και ακολούθως γινόταν η μεταφορά των ποσών με μετατροπή στο αλλοδαπό νόμισμα (ελβετικό φράγκο)...

Η εκκαλούσα με την έφεσή της επικαλείται ότι τόσο η ίδια, όσο και τα κατ' εντολήν της ενεργούντα στελέχη των υποκαταστημάτων της τήρησαν τις εκ των ως άνω νόμων και της Οδηγίας 93/13 ΕΟΚ απορρέουσες υποχρεώσεις τους, ενημέρωσαν τους εφεσιβλήτους αναλυτικά και πλήρως τόσο προσυμβατικά όσο και μετασυμβατικά για τον συναλλαγματικό κίνδυνο που ανελάμβαναν με την υπογραφή των συμβάσεων αυτών και συγχρόνως, κατά τα ως άνω, παρείχε την δυνατότητα στους εφεσιβλήτους να ζητήσουν και να λάβουν το δάνειό τους μαζί με ένα πρόγραμμα που η ίδια είχε καταρτίσει και αφορούσε την προστασία των δόσεων των δανείων τους, όπως τους παρείχε και την δυνατότητα μετατροπής του νομίσματος των δανείων τους σε οποιοδήποτε άλλο νόμισμα, και επί πλέον ότι για την πληρέστερη κατανόηση του συναλλαγματικού κινδύνου που ανελάμβαναν οι εφεσιβλήτοι, και για την προσυμβατική ενημέρωση και προειδοποίησή τους, που εκ του νόμου έπρεπε να γίνεται από την ίδια για τον κίνδυνο που ανελάμβαναν με τις δανειακές αυτές συμβάσεις, τους παραδόθηκε μια επιστολή και ένα πληροφοριακό έντυπο της (εκκαλούσας) με τίτλο «Γενική ενημέρωση για τα στεγαστικά δάνεια» που επίσης τους παρέδωσε, αλλά και μετά την υπογραφή των ως άνω δανειακών συμβάσεων ενημέρωνε τους εφεσιβλήτους σε τακτά χρονικά διαστήματα για την ισοτιμία ελβετικού φράγκου-ευρώ.

Πιο συγκεκριμένα η εκκαλούσα: με τον 1^ο λόγο εφέσεώς της παραπονείται διότι αν και ο όρος 7α του προσαρτήματος Ι (κοινού και ενσωματωμένου στις δανειακές συμβάσεις) βρίσκεται εκτός του πεδίου εφαρμογής του ν. 2251/1994 και της Οδηγίας 93/13/ΕΟΚ επειδή ταυτίζεται με την διάταξη του 291 ΑΚ, και ως δηλωτικός του ως άνω άρθρου δεν υπόκειται σε έλεγχο καταχρηστικότητας, εν τούτοις με την εκκαλουμένη απόφαση κρίθηκε καταχρηστικός σύμφωνα με το ν. 2251/1994. Επικουρικά δε με τον 2^ο λόγο εφέσεώς της ισχυρίζεται ότι και αν ακόμα ο ως άνω όρος δεν υπήγετο στις από το ν. 2251/1994 και την Οδηγία 93/13 για τον προαναφερθέντα λόγο εξαιρέσεις, και πάλι, επειδή προσδιορίζει το κύριο αντικείμενο των συμβάσεων δεν θα υπέκειτο σε έλεγχο καταχρηστικότητας, εκτός εάν δεν ήταν σαφής και κατανοητός, προϋπόθεση όμως που κατά

την εκκαλούσα δεν συντρέχει εν προκειμένω αφού και σαφής και κατανοητός και δηλωτικός της 291 ΑΚ είναι, και ως εκ τούτου το πρωτόδικο Δικαστήριο που έκρινε άλλως, έσφαλε. Με τον 3^ο λόγο εφέσεώς της δε (που είναι συμπληρωματικός του 2ου), επικαλείται ότι λόγω της προσυμβατικής πλήρους ενημέρωσης που ισχυρίζεται ότι έγινε στους εφεσιβλήτους, οι τελευταίοι ως λογιστές που είχαν προηγούμενη εμπειρία από προηγούμενο δάνειό τους, είχαν αντιληφθεί πλήρως τον συναλλαγματικό κίνδυνο που ανελάμβαναν με την υπογραφή των δανειακών τους συμβάσεων, γεγονός που κατά την εκκαλούσα αποδεικνύεται και από το ότι συμφώνησαν και πλήρωσαν το πρόγραμμα «προστασία» που καταρτίστηκε από την ίδια, εσφαλμένως δε έκρινε διαφορετικά επ' αυτών η εκκαλουμένη. Ακολούθως με τους 4^ο και 5^ο λόγους εφέσεώς της, ισχυρίζεται ότι σε κάθε περίπτωση το κενό που θα προέκυπτε σε περίπτωση ακύρωσης του όρου 7α, θα έπρεπε να καλυφθεί με το άρθρο 291 ΑΚ και όχι με το άρθρο 200 ΑΚ όπως εσφαλμένα έκρινε το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο. Στη συνέχεια, η εκκαλούσα με τον 6^ο λόγο εφέσεώς της παραπονεύεται γιατί το πρωτόδικο Δικαστήριο ακυρώνοντας τον προαναφερθέντα όρο 7α των επιδίκων συμβάσεων με την εκκαλουμένη απόφασή του παραβίασε τις διατάξεις των άρθρων 5 § 1 και 17 § 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, και της προκάλεσε οικονομική ζημιά (της οποίας το ύψος προσδιορίζει σε 65.592,51 €), από την ματαίωση της αξίωσής της για εκπλήρωση των εκ των ως άνω δανειακών συμβάσεων των εφεσιβλήτων. Στη συνέχεια, με τον 7^ο λόγο της εφέσεώς της η εκκαλούσα παραπονεύεται διότι το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο εξέδωσε την εκκαλουμένη απόφασή του με βάση ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων κατά παράβαση του άρθρου 393 ΚΠολΔ, διότι εξέτασε μάρτυρες οι οποίοι κατά τους ισχυρισμούς της βάλλουν κατά του περιεχομένου των ενδίκων συμβάσεων. Και τέλος, με τον πρόσθετο και τελευταίο λόγο εφέσεώς της η εκκαλούσα ισχυρίζεται ότι το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο χωρίς να ελέγξει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για να υπαχθούν οι εφεσιβλήτοι στο ν. 3869/2010 εφάρμοσε το ν.2251/1994, σαν να επρόκειτο για το ν. 3869/2010, κήρυξε άκυρο τον όρο 7α και μείωσε τις δανειακές υποχρεώσεις των εφεσιβλήτων, ενώ κάτι τέτοιο θα μπορούσε να γίνει μόνο υπό τις προϋποθέσεις του ν. 3869/2010 (νόμου Κατσέλη).

Επ' αυτών, κατά την πλειοψηφία στο Δικαστήριο άποψη αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Όσον αφορά την επικαλουμένη από την εκκαλούσα «προστασία» των δόσεων των δανείων των εφεσιβλήτων για την περίπτωση ανατίμησης του ελβετικού φράγκου έναντι του ευρώ αποδεικνύεται όχι μόνο ανεπαρκής, αλλά και βλαπτική γι' αυτούς, διότι, α) η χρονική της διάρκεια ήταν περιορισμένη (3 ή 6 έτη για δάνεια 10, 15 και 30 ετών), β) περιοριζόταν μόνο στην περίπτωση δυσμενούς μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας πάνω από 5%, γ) αφορούσε μόνο την δόση αυτή καθ' αυτή και όχι το οφειλόμενο κεφάλαιο, το οποίο, προσαυξημένο με την ζημιογόνα για τους εφεσιβλήτους μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας υποχρεωτικά οδηγούσε σε παράταση του χρόνου συνολικής αποπληρωμής των δανείων τους, ακόμα και υπό την ισχύ του ως άνω προγράμματος προστασίας, σε συνολική καθολική επιβάρυνση των εφεσιβλήτων με την συναφή ζημία από την συναλλαγματική μεταβολή, και δ) το κόστος του προγράμματος αυτού (προστασίας) επιβάρυνε την μηνιαία τοκοχρεωλυτική δόση των εφεσιβλήτων, και τούτο ανεξαρτήτως της ανατίμησης ή της υποτίμησης του Ελβετικού φράγκου προς το ευρώ, και ε) σε περίπτωση ανανέωσης η «προστασία» της δόσης θα υπολογιζόταν με την συναλλαγματική ισοτιμία του χρόνου ανανέωσης της σύμβασης και όχι με την συναλλαγματική ισοτιμία του χρόνου εκταμίευσης των δανείων, ενώ αν άλλαζαν γνώμη και δεν ήθελαν την «προστασία» αυτή όφειλαν να καταβάλουν το κόστος για όλη την τριετία που αφορούσε η «προστασία».

Ως προς δε την επικαλούμενη από την εκκαλούσα «δυνατότητα» μετατροπής του νομίσματος του δανείου τους (ελβετικού φράγκου) σε ευρώ που παρείχεται στους εφεσιβλήτους για να προστατευθούν από την διακύμανση της ισοτιμίας και του εντεύθεν συναλλαγματικού κινδύνου, στην πραγματικότητα, αντικειμενικά, δεν παρείχεται καμία δυνατότητα οποιασδήποτε προστασίας στους εφεσιβλήτους, διότι οι προϋποθέσεις που τίθενται για την μετατροπή [και δη της απαιτούμενης συγκατάθεσης της εκκαλούσας αφ' ενός και του απαιτούμενου χρόνου προειδοποίησης (ενός μηνός) από την έγγραφη υποβολή του αιτήματος αφ' ετέρου, σε περίπτωση αιφνίδιας μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας σε βάρος του ευρώ, με δεδομένο μάλιστα ότι η ισοτιμία αυτή μετά το έτος 2011 μεταβάλετο συνεχώς

επί τα χείρρω], προφανώς απετέλεσαν τους λόγους για τους οποίους οι εφεσίβλητοι δεν διακινδύνευσαν να ζητήσουν την μετατροπή, εν όψει του ότι αγνοούσαν αφ' ενός αν θα γινόταν αποδεκτό από την εκκαλούσα το αίτημα, και αφ' ετέρου, και κυρίως, πώς και ποια ακριβώς ημέρα, μετά την πάροδο ενός μηνός από την υποβολή του αιτήματός τους, θα είχε διαμορφωθεί η συναλλαγματική ισοτιμία των δύο νομισμάτων. Συνεπώς, το ότι οι εφεσίβλητοι δεν ζήτησαν την μετατροπή του νομίσματος του δανείου τους, σε καμιά περίπτωση δεν αποδεικνύει την εκ μέρους τους γνώση των κινδύνων που αναλάμβαναν και την επιλογή τους να τους αναλάβουν, όπως εσφαλμένα υπολαμβάνει η εκκαλούσα...

Περαιτέρω, όσον αφορά τον 3^ο λόγο εφέσεώς της εκκαλούσας περί πλήρους και σαφούς ενημέρωσης των εφεσιβλήτων, αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: οι εφεσίβλητοι υπέγραψαν τους προδιατυπωμένους από την εκκαλούσα έντυπους όρους των δανειακών συμβάσεων και των ενσωματωμένων σ' αυτές προσαρτημάτων. Ως προς τον επίμαχο όρο 7α του προαναφερομένου προσαρτήματος Ι, ο όρος αυτός αφορά τη βασική σχέση παροχής - αντιπαροχής, και εφόσον η συναλλαγματική ισοτιμία ρυθμίζει μια καθοριστική παράμετρο για τον τρόπο υπολογισμού της οφειλόμενης δόσης, διαμορφώνοντας έτσι το ύψος της κύριας παροχής (κεφάλαιο και αντιπαροχή - τόκοι), που οφείλουν να εκπληρώσουν οι εφεσίβλητοι στην εκκαλούσα, εκφεύγει του ελέγχου καταχρηστικότητας σύμφωνα με το άρθρο 4 § 2 της Οδηγίας 93/2013, εφόσον είναι διατυπωμένος κατά τρόπο σαφή και κατανοητό (βλ. ΔΕΕ 30.4.2014 Kasleme Rabai/OTP Jelzalogbank 26/13, σκ. 49η). Από την επισκόπηση του προαναφερομένου όρου καταδεικνύεται ότι αυτός είναι μεν αντιληπτός από άποψη γραμματικής διατύπωσης, όμως δεν είναι σαφής και κατανοητός, αφού δεν περιείχε σ' αυτόν καμία κρούση για την βαρύτητα του συναλλαγματικού κινδύνου που αναλάμβαναν αποκλειστικά και μόνον οι εφεσίβλητοι, και τούτο διότι δεν αποκαλύπτει στους εφεσιβλήτους τον ακριβή τρόπο λειτουργίας του ως άνω μηχανισμού συναλλαγματικής ισοτιμίας, τις ιδιαιτερότητες του μηχανισμού μετατροπής του ξένου νομίσματος, καθώς και τη σχέση μεταξύ του μηχανισμού αυτού και του μηχανισμού, που προβλέπουν άλλες ρήτρες σχετικά με την αποδέσμευση του δανείου, ώστε οι εφεσίβλητοι να μπορούν να προβλέψουν βάσει ευδιάκριτων κριτηρίων τη βαρύ-

τητα του συναλλαγματικού - οικονομικού κινδύνου που συνοδεύει τις ένδικες δανειακές τους συμβάσεις, που έχουν μεγάλη χρονική διάρκεια, όπως προαναφέρεται (10, 20, 30 ετών). Επομένως, ο όρος αυτός δεν ανταποκρίνεται στην αρχή της διαφάνειας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 2 § 2, 6 και 7 του ν. 2251/1994, ενώ, εφόσον δεν διατυπώνονται στον όρο αυτό με σαφήνεια οι συμβατικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν οι εφεσίβλητοι, τόσο σε σχέση με το ύψος των δόσεων, όσο και του ύψους του κεφαλαίου, δεν καθίσταται σαφές στους τελευταίους ότι εκείνοι φέρουν το βάρος τυχόν ανατίμησης ή υποτίμησης του ευρώ σε σχέση με το ελβετικό φράγκο, εφόσον η μηνιαία τοκοχρεωλυτική δόση, αλλά και το συνολικό κεφάλαιο των δανείων τους εξαρτώνται όχι από μία αλλά από δύο συναλλαγματικές ισοτιμίες (τιμή αγοράς και τιμή πώλησης) και όχι ενός αλλά δύο νομισμάτων, που με τη σειρά τους συναρτώνται άμεσα με αστάθμητους οικονομικούς παράγοντες, όπως η πορεία της οικονομίας τόσο του κράτους έκδοσης του φράγκου (Ελβετία) όσο και της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κ.ά., με άμεση συνέπεια να είναι εμφανές ότι ο συναλλαγματικός κίνδυνος είναι σαφώς βαρύτερος για τους εφεσιβλήτους, οι οποίοι δεν διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις μικροοικονομίας και μακροοικονομίας, (βλ. Γεν. Εισαγγελέα Ν. Wahl, 12.2.2014, Kasleme Rabai/OTP Jelzalogbank 26/13, σκ. 30η και ΔΕΕ, 30.4.2014, Kasleme Rabai/OTP Jelzalogbank 26/13 σκ. 73η). Επί πλέον, το γεγονός ότι όπως αποδείχθηκε υπήρξε αδιαφάνεια και δη αοριστία ως προς τις προαναφερόμενες οικονομικές συνέπειες του επίμαχου όρου 7α, απετέλεσε την αιτία διάψευσης των δικαιολογημένων προσδοκιών των εφεσιβλήτων ως προς το ότι αν κατέβαλαν ανελλιπώς τις συμφωνηθείσες δόσεις, το ποσό της οφειλής τους θα μειωνόταν και δεν θα αυξανόταν λόγω της μεταβολής της ισοτιμίας Ευρώ/Ελβετικό φράγκο.

Εξάλλου, από την επισκόπηση του περιεχομένου της παραπάνω επικαλούμενης από την εκκαλούσα επιστολής προκύπτει ότι παραδόθηκε στους εφεσιβλήτους μετά την υπογραφή των συμβάσεων, χωρίς ούτε από την επιστολή αυτή να προκύπτει ο τρόπος με τον οποίο οι αρμόδιοι υπάλληλοί της ενημέρωσαν τους εφεσιβλήτους κατά τρόπο σαφή και αναλυτικό σχετικά με τον όρο 7α ώστε να εξασφαλιζόταν με βεβαιότητα ότι οι τελευταίοι θα είχαν, πριν την σύναψη των δανειακών

συμβάσεων τη δυνατότητα να αντιληφθούν την επικινδυνότητα του εν λόγω προϊόντος, δεδομένου ότι η διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας (όπως του Ελβετικού φράγκου με το ευρώ) εξαρτάται, σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας, από μια σειρά απρόβλεπτων προσδιοριστικών παραγόντων όπως είναι I) οι κοινωνικοπολιτικές-οικονομικές συνθήκες, οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν αύξηση στη ζήτηση για συναλλαγές σε ξένο νόμισμα, οδηγώντας έτσι στην πτώση της αξίας του εγχώριου νομίσματος, II) Ο πληθωρισμός, ο οποίος αν βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα, συνεπάγεται για μια χώρα μειωμένη ζήτηση για το εθνικό της νόμισμα από τα υπόλοιπα κράτη, III) από τα προσφερόμενα προϊόντα και τις υπηρεσίες των ξένων κρατών, όπου δεν υπάρχει δυνατότητα απόκτησής τους στην εγχώρια αγορά και ως εκ τούτου η ζήτηση συναλλάγματος για την εισαγωγή τους θα σημειώσει αύξηση IV) από το ισοζύγιο πληρωμών και το έλλειμμα ενός κράτους, V) από τον τρόπο δράσης, τις ανακοινώσεις και τις πολιτικές ενός κράτους, της Κεντρικής του Τράπεζας, της ΕΚΤ/της Κεντρικής Ελβετικής Τράπεζας κ.α. Εξάλλου, ούτε η υπογραφή και παραλαβή προδιατυπωμένων συμβάσεων και επιστολών δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρης και ορθή εκτέλεση των προσυμβατικών υποχρεώσεων της εκκαλούσας για επαρκή πληροφόρηση και ενημέρωση, διότι αντιστρέφει το βάρος απόδειξης της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων των εφεσίβλητων, και μπορεί να διακυβεύσει την αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων των τελευταίων ως καταναλωτών (ΔΕΚ, απόφαση της 18ης.12. 2014, υπόθεση C-449/13, CA Consumer Finance SA κατά Ingrid Bakkaus, Char Bonato, Fiorian Bonato, σκέψεις 30 - 32).

Και ναι μεν οι εφεσίβλητοι, επαγγελματίες λογιστές, χωρίς άλλο, γνώριζαν την έννοια της «συναλλαγματικής ισοτιμίας», όπως γνώριζαν, από έρευνα αγοράς που έκαναν προκειμένου να καλύψουν τις στεγαστικές ανάγκες τους, ότι κατά το χρόνο κατάρτισης των δανειακών τους συμβάσεων (της πρώτης με αναχρηματοδότηση του ήδη υφισταμένου δανείου τους από την Πειραιώς το Νοέμβριο του 2006 και των υπολοίπων αρχές του έτους 2007) το επιτόκιο LIBOR των δανείων σε Ελβετικό φράγκο ήταν ευνοϊκότερο από το επιτόκιο EURIBOR των δανείων σε ευρώ, όπως και ότι η ισοτιμία Ευρώ-Ελβετικού φράγκου ήταν ευνοϊκή για τους δανειολήπτες κατ' εκείνη την περίοδο (2007), ενώ τους ήταν

γνωστό ότι το Ελβετικό φράγκο ήταν και είναι ένα ισχυρό νόμισμα, επί πλέον δε και η εκκαλούσα μεταξύ των πλεονεκτημάτων των δανειακών συμβάσεων σε ευρώ που προωθούσε, τονίζονταν ιδιαίτερως η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας ως παράγων εξασφαλιστικός των ωφελημάτων σύναψης των δανειακών συμβάσεων αυτών. Αυτών των πλεονεκτημάτων που η εκκαλούσα κατά τα προαναφερόμενα επικοινωνούσε κατά τρόπο δελεαστικό, θέλησαν, όπως ήταν απολύτως θεμιτό, να επωφεληθούν οι εφεσίβλητοι για να επιτύχουν μικρότερες δόσεις των στεγαστικών δανείων που επρόκειτο να πάρουν, για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών τους. Έχοντας υπόψη αυτά τα δεδομένα, προχώρησαν στην κατάρτιση των επιδίκων συμβάσεων και των προσαρτημάτων τους, και ως προεκτίθεται, υπέγραψαν τους προδιατυπωμένους από την εκκαλούσα όρους. Οι εφεσίβλητοι κατά την υπογραφή των συμβάσεων τους όμως, αγνοούσαν τον κίνδυνο του επιτοκίου, για το οποίο οι υπογραφέις συμβάσεις αναφέρουν, μόνον, ότι το επιτόκιο θα είναι κυμαινόμενο με βάση το LIBOR, χωρίς, όμως, να εξειδικεύονται οι υποχρεώσεις τους από την πιθανότητα διακύμανσης του προς τα άνω καθόλη τη λειτουργία της σύμβασης. Επίσης, αγνοούσαν το συνολικό κόστος της πίστωσης, εφόσον ούτε τη σημασία της διατάραξης της ισοτιμίας μπορούσαν να εκτιμήσουν ούτε τη μελλοντική ισοτιμία μπορούσαν να γνωρίζουν, επί πλέον δε αγνοούσαν ανυπαίτως ότι κάθε μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας των δύο νομισμάτων συνδέεται άρρηκτα με τον τρόπο καθορισμού όχι μόνο των δόσεων των δανείων τους, αλλά συγχρόνως ότι κάθε μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας επηρεάζει και επιδρά κάθε φορά και στο κεφάλαιο των δανείων τους. Και φυσικά αγνοούσαν ανυπαίτως ότι ήδη από το έτος 2007 (χρόνος υπογραφής των δύο συμβάσεων) ελλόχευε ο συναλλαγματικός κίνδυνος υποτίμησης του ευρώ κατά ποσοστό 30%, γεγονός που είχε από τότε (2007) πληροφωρηθεί η εκκαλούσα ακριβώς λόγω της ιδιότητάς της και του αντικειμένου των εργασιών της, από την έκθεση του έτους αυτού του ΔΝΤ, και τις υποδείξεις του τελευταίου. Κυρίως όμως αγνοούσαν ότι υπογράφοντας τις δανειακές τους συμβάσεις, ουσιαστικά υπέγραφαν συμβάσεις παραγώγων ως προς την επιστροφή του κεφαλαίου που δανείστηκαν, εφόσον με τους όρους των ενδίκων συμβάσεων δεν επέστρεφαν το κεφάλαιο που πήραν, αλλά ένα διαφο-

ρετικό κεφάλαιο, το οποίο δεν ήταν ορισμένο και θα γινόταν ορισμένο μόνον μετά την λήξη των δανείων (ήτοι μετά 10, 15, 30 έτη), όπως ακριβώς τα παράγωγα (cross currency swaps) και αυτό γιατί επηρεάζεται από τις συναλλαγματικές διαφορές με συνέπεια την ανάληψη από τους ίδιους υψηλού κινδύνου από τις διακυμάνσεις ισοτιμίας. Έτσι, η συναλλαγματική ισοτιμία δεν αποτελεί διαγνωστό αντικειμενικό μέρος των συμβάσεων, ούτε η διαμόρφωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας (και εντεύθεν της οφειλής των εφεσιβλήτων) προκύπτει «από τους αυστηρά θεσπισμένους και εκ των προτέρων διαμορφωμένους διεθνείς μηχανισμούς της αγοράς συναλλάγματος...», ούτε οι εφεσίβλητοι μπορούσαν αντικειμενικά να αντιληφθούν τους κινδύνους που ανελάμβαναν με την υπογραφή των επιδίκων συμβάσεων, όπως εσφαλμένα υπολαμβάνει η εκκαλούσα, και τούτο για τους εξής λόγους: I) Τα δάνεια που χορηγήθηκαν σε Ελβετικό φράγκο δεν είναι απλά δάνεια, αλλά στην πραγματικότητα αποτελούσαν προϊόντα συνδεδεμένα ευθέως με την αγορά συναλλάγματος (FX ή FOREX), όπου και καθορίζονται οι συναλλαγματικές ισοτιμίες, οι οποίες αποτελούν τους μηχανισμούς μέσω των οποίων τα διάφορα νομίσματα συσχετίζονται μεταξύ τους στην παγκόσμια αγορά, παρέχοντας την τιμή του ενός ως προς το άλλο. Έτσι, σαφέστατα προκύπτει ότι ο προσδιορισμός της συναλλαγματικής ισοτιμίας δεν προέρχεται από αυστηρά θεσπισμένους «εκ των προτέρων διαμορφωμένους διεθνείς μηχανισμούς» όπως αβάσιμα υποστηρίζει η εκκαλούσα, αλλά αντίθετα εξαρτάται από αναρίθμητους και απροσδιόριστους παράγοντες οι οποίοι είναι αδύνατον να προβλεφθούν όχι μόνο από τον μέσο συνετό-προσεκτικό δανειολήπτη, όπως ήταν οι εφεσίβλητοι, αλλά ακόμα και από ειδικούς και έμπειρους οικονομολόγους. Στην κρινόμενη δε περίπτωση, οι εφεσίβλητοι πλην του προαναφερομένου στεγαστικού δανείου που είχαν λάβει από την Τράπεζα Πειραιώς, δεν είχαν καμιά άλλη εμπειρία σε σχέση με την κατάρτιση δανειακών συμβάσεων ομοίου περιεχομένου με τις συναφθείσες με την εκκαλούσα, στη σύναψη των οποίων αποδείχθηκε ότι οδηγήθηκαν από πραγματική ανάγκη για την αντιμετώπιση των στεγαστικών προβλημάτων που αντιμετώπιζαν. Και παρά την επαγγελματική τους ιδιότητα, λόγω του ότι, αφ' ενός μεν τα επίδικα δάνεια δεν ήταν απλά δάνεια, αλλά, ως προαναφέρεται, στην πραγματικότητα αποτελούσαν προϊό-

ντα συνδεδεμένα ευθέως με την αγορά συναλλάγματος, την λειτουργία και τους μηχανισμούς της οποίας (αγοράς συναλλάγματος) δεν είχαν την δυνατότητα χωρίς αναλυτική ενημέρωση να αντιληφθούν πλήρως, και αφ' ετέρου, στις δανειακές συμβάσεις που υπέγραψαν συμπεριλαμβάνονταν ρήτρες και όροι, όπως ο επίμαχος 7α, ο οποίος, παρά την σαφή γραμματική του διατύπωση στις συμβάσεις, εντούτοις δεν είναι σαφής και κατανοητός, αφού ως προαναφέρεται, δεν αποκαλύπτει τον μεγάλο συναλλαγματικό κίνδυνο που ανελάμβαναν οι εφεσίβλητοι με την υπογραφή των συμβάσεων. Έτσι, πλην των σοβαρών οικονομικών επιπτώσεων που θα είχε για τους εφεσιβλήτους η λειτουργία του σε περίπτωση σοβαρής μεταβολής της ισοτιμίας, για την κατανόηση όχι μόνον των οικονομικών, αλλά και των νομικών επιπτώσεων που συνεπαγόταν ο όρος αυτός σε περίπτωση έλλειψης σαφούς ενημέρωσης των εφεσιβλήτων ως προς τις συνέπειές του συνολικά, απαιτούντο και νομικές γνώσεις που οι εφεσίβλητοι δεν είχαν. Συνεπώς, θα έπρεπε η ενημέρωση ως προς τις οικονομικές και νομικές συνέπειες που η λειτουργία του όρου αυτού θα είχε για τους εφεσιβλήτους, να είναι απολύτως εμπειριστατωμένη (ΔΕΚ., απόφαση της 30ης Απριλίου 2014, υπόθεση C-26/13, Arpad Kasler, Hajnaika Kasleme Rabai κατά OTP Jelzalogbank Zrt, σκέψεις 71-75). II) Ενώ το πιο σημαντικό στοιχείο για το οποίο όφειλε η εκκαλούσα να ενημερώσει τους εφεσιβλήτους, ώστε να μπορούν οι τελευταίοι να σταθμίσουν αν θα υπέγραφαν τις δανειακές συμβάσεις ή όχι, ήταν ο μεγάλος κίνδυνος που ανελάμβαναν έναντι μιας μελλοντικής σοβαρής μεταβολής της ισοτιμίας και ο τρόπος που η μεταβολή αυτή θα μπορούσε να επιδράσει στην αποπληρωμή των δανείων τους. Και αυτό θα ήταν δυνατόν να γίνει μόνο με την βοήθεια ειδικού συμβούλου της Τράπεζας, εξειδικευμένου στην παροχή επενδυτικών συμβουλών σε ξένο νόμισμα. Η πληροφόρηση αυτή έπρεπε να είναι επαρκής και εξειδικευμένη προκειμένου οι εφεσίβλητοι να λαμβάνουν εμπειριστατωμένες και συνετές αποφάσεις και έπρεπε κατ' ελάχιστον να περιλαμβάνει τις επιπτώσεις που θα είχε όχι μόνο στις δόσεις αλλά και στο κεφάλαιο του δανείου μια σοβαρή υποτίμηση του ευρώ και τυχόν αύξηση του επιτοκίου του Ελβετικού φράγκου. Και ναι, μεν ως προεκτίθεται, από γραμματική άποψη ο επίμαχος όρος ήταν σαφώς διατυπωμένος, πλην όμως μόνο η σαφήνεια αυτή δεν

αρκεί προκειμένου να κριθεί ως έγκυρος με βάση τα κριτήρια που ο ν. 2251/1994 και η Οδηγία 93/13/ΕΟΚ θέτουν, αφού λόγω της παραπάνω αοριστίας του ως προς τις οικονομικές συνέπειές του, οδηγεί ουσιαστικά στη διάψευση των τυπικών και δικαιολογημένων προσδοκιών των εφεσιβλήτων ως προς την εξέλιξη της σχέσης τους με την εκκαλούσα Τράπεζα, και γι' αυτό III) όφειλε η εκκαλούσα εν όψει των ως άνω απορρευσών από τους παραπάνω νόμους και την Οδηγία υποχρεώσεών της να φροντίσει για την προσήκουσα ενημέρωση των εφεσιβλήτων, και δη για την αποτελεσματική υλοποίηση όσων αναφέρονται στα προαναφερόμενα και επικαλούμενα από αυτήν έγγραφα (επιστολή και έντυπο με τον τίτλο «ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ δανειοληπτών...» πληροφρώντας τους αναλυτικά, πριν από την σύναψη των επιδίκων συμβάσεων, σχετικά με τον επίμαχο συμβατικό όρο και τις συνέπειές του, ώστε να αποφασίσουν αν επιθυμούν να δεσμευθούν από τον προδιατυπωμένο απ' αυτήν όρο. Πολύ περισσότερο στην συγκεκριμένη περίπτωση, στην οποία οι επίδικες δανειακές συμβάσεις σε Ελβετικό φράγκο που, ως προεκτίθεται, δεν αποτελούν απλές συμβάσεις στεγαστικού δανείου, αλλά στην ουσία είναι ένα πολυσύνθετο χρηματοοικονομικό προϊόν, η εκκαλούσα όφειλε να αναθέσει την ενημέρωση των εφεσιβλήτων, ή σε ειδικούς συμβούλους ή σε υπαλλήλους της που διέθεταν ειδική πιστοποίηση [άρθρο 4 ν.2836/2000, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 49 του ν. 3371/2005 και του άρθρου 16 του ν. 3606/2007, το οποίο ορίζει ότι οι υπάλληλοι που είναι αρμόδιοι για την ανάλυση κινητών αξιών και αγορών χρήματος και κεφαλαίου (όπως στην υπό κρίση περίπτωση) οφείλουν να διαθέτουν σχετικό πιστοποιητικό επαγγελματικής επάρκειας που χορηγείται από την Τράπεζα της Ελλάδος μετά από εξετάσεις, με ευθύνη της τελευταίας και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς], κάτι που δεν αποδείχθηκε ότι διέθεταν οι υπάλληλοι της εκκαλούσας, η οποία εξάλλου, όχι μόνο δεν αποδείχθηκε ότι προέβη σε ενημέρωση των εφεσιβλήτων αναφορικά με τα παραπάνω, αλλά δεν τους ενημέρωσε ούτε ως προς τους αμυντικούς μηχανισμούς κάλυψης του κινδύνου από την ενδεχόμενη μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας ή των επιτοκίων με ειδική και εξειδικευμένη παράθεση και ανάλυση των οικονομικών όρων «φυσική» και «χρηματοοικονομική» αντιστάθμιση του συναλλαγματικού κινδύνου, όσον αφορά τη

δυνατότητα χρήσης προγραμμάτων αντιστάθμισης του παραπάνω κινδύνου, με ασφάλιση, τη λειτουργία, χρήση και το κόστος των προγραμμάτων αυτών, την δυνατότητα χρήσης, την λειτουργία και το κόστος των πιστωτικών παραγώγων (των οποίων όμως η ίδια έκανε χρήση) τα οποία θα θωράκιζαν απέναντι στον συναλλαγματικό κίνδυνο σε επίπεδο τόσο δόσης όσο και άληκτου κεφαλαίου, προϊόντα που η εκκαλούσα θα μπορούσε να καταρτίσει και να διαθέσει και στους εφεσιβλήτους, (όπως είχε κάνει και διέθετε για τους δανειολήπτες πελάτες της για τα δάνεια σε ευρώ), για τα επίδικα δάνεια προς αποσόβηση και θωράκιση από τους κινδύνους στους οποίους οι εφεσιβλήτοι ήταν εκτεθειμένοι, λόγω της έλλειψης σαφούς και πλήρους ενημέρωσής τους από την εκκαλούσα, η οποία, όπως προαναφέρεται, λόγω ακριβώς της ιδιότητάς της και του αντικειμένου των εργασιών της, είχε ήδη από το 2007 πληροφορηθεί ότι με βάση την έκθεση και τις υποδείξεις του ΔΝΤ κατά το παραπάνω έτος (2007) ελλόχευε ήδη ο συναλλαγματικός κίνδυνος υποτίμησης του ευρώ κατά ποσοστό έως και 30%. Στο μεταξύ, όπως αποδείχθηκε, το μέσο επιτοκιακό όφελος που αποδείχθηκε ότι είχαν οι εφεσιβλήτοι από του χρόνου κατάρτισης των συμβάσεών τους (2006-2007) ανήρχετο σε 1,5%, με μέγιστο το 2,95%, και άρχισε να μειώνεται σταδιακά από το 2009, ενώ η ισοτιμία των δύο νομισμάτων κατέγραψε μεγάλη μείωση σε βάρος του ευρώ, και ο δείκτης διακύμανσης της ισοτιμίας των δύο νομισμάτων, η οποία είχε παραμείνει σταθερή για τα 15 περίπου τελευταία χρόνια, τριπλασιάστηκε. Παρά ταύτα, με βάση τις οδηγίες της εκκαλούσας, οι αρμόδιοι υπάλληλοι της εξακολουθούσαν να τονίζουν κυρίως τα θετικά στοιχεία της παραπάνω συναλλαγματικής ισοτιμίας (χαμηλό επιτόκιο, χαμηλή μηνιαία δόση) δημιουργώντας στους εφεσιβλήτους την εσφαλμένη εντύπωση ότι οι υποχρεώσεις τους θα παρέμεναν αν όχι αμετάβλητες, πάντως σταθερές, με μικρές αποκλίσεις στο μέλλον, και συγχρόνως οι υπάλληλοι της φρόντιζαν, με βάση τις οδηγίες της, να τους καθυσυχάζουν ότι πρόκειται για κάτι προσωρινό και να προτάσσουν στους εφεσιβλήτους τη φήμη του Ελβετικού νομίσματος ως ισχυρού νομίσματος σε σχέση με το ευρώ. Το γεγονός ότι οι υπάλληλοι της εκκαλούσας προωθούσαν το εν λόγω προϊόν, αποδεικνύεται άνευ ετέρου και από τα προσκομιζόμενα μετ' επικλήσεως από την εκκαλούσα υπηρεσιακά σημειώ-

ματά της μεταξύ των οποίων και το υπ' αριθ. πρωτ. 09060150010232 από 8.9.2006 υπηρεσιακό σημείωμα όπου επισημαίνονται στους υπαλλήλους της τα κεντρικά μηνύματα της νέας επικοινωνίας τους με τους υποψηφίους δανειολήπτες, τα οποία, όπως αναφέρεται και στο παραπάνω σημείωμα αποτέλεσαν το επικοινωνούμενο νέο αυτό προϊόν από την εκκαλούσα, μέσω της δια του Τύπου διαφημιστικής της καμπάνιας, η οποία ξεκίνησε στον Κυριακάτικο τύπο από 10.9.2006. Συνεπώς όσα αντίθετα υποστηρίζονται από την εκκαλούσα με την υπό κρίση έφεσή της και τις προτάσεις της, αλλά και όσα επ' αυτών κατέθεσε η με επιμέλειά της εξετασθείσα ενόρκως ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου μάρτυς Σ.Δ. σχετικά με το ότι δεν εδίδοντο από την εκκαλούσα οδηγίες στους υπαλλήλους της σχετικά με την προώθηση των δανείων σε Ελβετικό φράγκο, αναιρούνται από τα από την ίδια (την εκκαλούσα) προσκομισθέντα σημειώματα ομοίου περιεχομένου με το παραπάνω, ενώ αντίθετα επιβεβαιώνονται οι με τα ως άνω σχετικοί αγωγικοί ισχυρισμοί των εφεσιβλήτων, και του με επιμέλειά τους εξετασθέντος ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου μάρτυρος Θ.Γ.

Επί πλέον η εκκαλούσα, όπως αποδείχθηκε, αν και είχε υποχρέωση, όχι μόνον δεν ενημέρωσε, αλλά ούτε καν προειδέασε τους εφεσιβλήτους για τον μεγάλο συναλλαγματικό κίνδυνο που ανελάμβαναν με την υπογραφή των επιδικών συμβάσεων, κατά παράβαση όλων των προαναφερομένων νόμων, τις Αρχές της καλής πίστης, των συναλλακτικών ηθών και της Οδηγίας, αλλά και της ΚΥΑ Ζ1-699/2010 (ΦΕΚ 917Β/23.6.2010). Αντίθετα οι εφεσίβλητοι όπως αποδείχθηκε προσέτρεξαν τον ίδιο χρόνο (2007) σ' αυτήν για να δανεισθούν με ρήτρα Ελβετικού φράγκου, και μετέτρεψαν και την δανειακή σύμβαση που είχαν ήδη υπογράψει με την Τράπεζα Πειραιώς καταρτίζοντας με την εκκαλούσα τις επίδικες συμβάσεις, αγνοώντας ανυπαίτιώς τον επερχόμενο συναλλαγματικό κίνδυνο μεγάλης υποτίμησης του ευρώ, που εκείνη γνώριζε, η οποία λόγω της επιτυχίας που είχε η προώθηση του «νέου προϊόντος» (δανείου σε Ελβετικό φράγκο) πέτυχε τον στόχο της να διευρύνει την γκάμα των στεγαστικών δανείων σε σχέση με το επικοινωνούμενο προϊόν με αποτέλεσμα να κατακτήσει το μεγαλύτερο τμήμα της Ελληνικής Τραπεζικής αγοράς του εν λόγω προϊόντος γεγονός που κατά λογική αναγκαιότητα είχε σαν άμεση συνέπεια την θετική και

ολοένα στενότερη σχέση της με την Κεντρική Ελβετική Τράπεζα, ως ένας σημαντικός πελάτης της, που προώθησε το νέο σχετικά στην Ελληνική αγορά προϊόν και αφ' ετέρου επέφερε σημαντικά κέρδη τόσο στην εκκαλούσα, όσο και στην Κεντρική Ελβετική Τράπεζα.

Ο συναλλαγματικός αυτός κίνδυνος μεγάλης υποτίμησης του ευρώ, που ως προαναφέρεται είχε αρχίσει να διαφαίνεται από το 2009, ολοκληρώθηκε όταν στις 15 Ιανουαρίου του 2015, η Κεντρική Τράπεζα της Ελβετίας (NSB) αποφάσισε να αποσυνδέσει το Ελβετικό φράγκο από την ισοτιμία 1,20 φράγκα ανά ευρώ κατ' ελάχιστον, που η ίδια είχε ορίσει προκειμένου να προστατεύσει την Ελβετική Οικονομία από την υπερβολική ανατίμηση του Φράγκου [όπως δήλωνε ο τότε (2011) εκπρόσωπός της]. Ισοτιμία που από το 2011 παρέμεινε κλειδωμένη μέχρι τις 15.1.2015, ως προαναφέρεται. Με την ίδια απόφαση της 15.1.2015, η Κεντρική Ελβετική Τράπεζα ώθησε το LIBOR-CHF σε αρνητικά επίπεδα, ενώ αποφάσισε να μειώσει κατά 0,5 εκατοστιαίες μονάδες το επιτόκιο στις καταθέσεις όψεως που δέχεται όταν αυτές υπερβαίνουν το ποσό των 10 εκατομμυρίων CHF ανά καταθέτη, στο 0,75, και να ορίσει το εύρος-στόχο του Libor 3 μηνών μεταξύ του -1,25% από το έτος 2015. Οι παραπάνω αρνητικές μεταβολές της ισοτιμίας του ευρώ προς το Ελβετικό φράγκο οδήγησαν σε αύξηση του οφειλόμενου από τους εφεσιβλήτους χρέους παρά τις συνεχείς και συνεπείς καταβολές εκ μέρους τους. Ακολούθησαν, μετά την προαναφερόμενη απόφαση της Κεντρικής Τράπεζας της Ελβετίας βίαιες μεταβολές της ισοτιμίας των δύο νομισμάτων, οι οποίες, είχαν σαν αποτέλεσμα την ολίσηση της αξίας του ευρώ, και μάλιστα σε ορίζοντα μόνιμο έναντι του Ελβετικού φράγκου. Συνέπεια αυτού του γεγονότος ήταν ότι η μηνιαία δόση που έπρεπε να καταβάλουν οι εφεσίβλητοι προς αποπληρωμή των δανείων τους σε Ευρώ αυξήθηκε, όπως και το οφειλόμενο ποσό σε ευρώ για την αποπληρωμή των δανείων. Και ενώ τα έτη 2007, 2008 και 2009 οι μηνιαίες τοκοχρεωλυτικές δόσεις ανέρχονταν συνολικά στο ποσό των 1.050 € με μικρές αποκλίσεις, από τον Απρίλιο του 2010 άρχισαν να αυξάνονται σταδιακά, τον Ιανουάριο 2011 απαιτούντο πλέον συνολικές καταβολές 1.200 € και τον Ιούλιο του ίδιου έτους η μηνιαία δόση των δανείων τους συνολικά ανήρχετο στο συνολικό ποσό των 1.222,28 €. Κάτω από τις συνθήκες αυτές σημειώθηκε μεγάλη ανατροπή στη λειτουργία και την

κίνηση των επιδίκων δανείων, αλλά και στην αντίληψη των εφεσιβλήτων ως προς την οικονομική ποσότητα της αντιπαροχής που στο τέλος όφειλαν να καταβάλουν στην εκκαλούσα, διαψεύδοντας τις προσδοκίες τους. Οι εφεσίβλητοι τότε, επειδή αδυνατούσαν να ανταποκριθούν στις αυξημένες μηνιαίες δόσεις των δανείων, αναγκάστηκαν να υπογράψουν αλληπάλληλες τροποποιητικές πράξεις των αρχικών τους δανειακών συμβάσεων. Έτσι, ενώ μέχρι την 1.10.2014 οι ενάγοντες ήταν συνεπείς στην αποπληρωμή των μηνιαίων τοκοχρεωλυτικών δόσεων των δανείων τους, των οποίων το κεφάλαιο, όπως προαναφέρθηκε, έφθανε αθροιστικά και για τις τρεις συμβάσεις στο ποσό των 180.287,87 ευρώ (υπολογιζόμενο κατά το ποσό που εκταμειώθηκε για καθένα από τα τρία δάνεια κατά την ημέρα της εκταμείωσης αυτής), μετά από 8 περίπου έτη και δη κατά την προαναφερόμενη ημερομηνία (1.10.2014) όφειλαν ποσά σε ευρώ (υπολογιζόμενα σύμφωνα με την συναλλαγματική ισοτιμία των νομισμάτων Ευρώ/ελβετικού φράγκου κατά αυτήν) ύψους 185.725,42 Ευρώ, ήτοι ποσό 5.437,55 Ευρώ επιπλέον από εκείνο που δανείστηκαν. Παρά ταύτα οι εφεσίβλητοι προκειμένου να μειώσουν την καταβολή των οφειλομένων δόσεων τους υπέγραψαν στις 9.12.2011, στις 30.1.2014 και στις 5.6.2014 αντίστοιχα τρεις πρόσθετες τροποποιητικές πράξεις των τριών αρχικών δανειακών συμβάσεων τους στις οποίες επαναλαμβάνεται ο επίμαχος όρος 7α, με τις οποίες αναγνώρισαν ως νόμιμο και ακριβές το ποσό των δανείων τους που προέκυψε μετά την ανατροπή της ισοτιμίας ευρώ-Ελβετικού φράγκου, γεγονός από το οποίο κατά τους ισχυρισμούς της εκκαλούσας, αποδεικνύεται ότι οι εφεσίβλητοι είχαν ενημερωθεί πλήρως για τον συναλλαγματικό κίνδυνο που ανελάμβαναν. Ο ισχυρισμός αυτός της εκκαλούσας πρέπει ν' απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμος. Και τούτο διότι με την υπογραφή των ως άνω τροποποιητικών συμβάσεων δεν αποδεικνύεται ότι οι εφεσίβλητοι ανεγνώρισαν την διαφάνεια και την νομιμότητα του επίμαχου συνολογθέντος στις τροποποιητικές αυτές συμβάσεις όρου 7α, όπως υπολαμβάνει η εκκαλούσα. Αντίθετα, πρόκειται στην ουσία για άκυρη παραίτηση των εφεσιβλήτων από την προστασία που τους διασφαλίζει η Αρχή της διαφάνειας κατά τις διατάξεις του νόμου 2251/1994, που ως εξειδίκευση της αρχής της καλής πίστης κατά άρθρο 281 ΑΚ, συνιστούν επίσης αναγκαστικό δίκαιο.

Συνεπώς, σε σχέση με τον επίμαχο όρο 7α των τριών δανειακών συμβάσεων, εφόσον σύμφωνα με όλα τα προεκτιθέμενα αποδείχθηκε ότι ο όρος αυτός, αν και προσδιόριζε το κύριο αντικείμενο των συμβάσεων, επειδή δεν ήταν σαφής και κατανοητός, δεν έγινε διαπραγμάτευση σχετικά με αυτόν, ούτε πλήρης προσυμβατική, ούτε και μετασυμβατική ενημέρωση των εφεσιβλήτων για τις επιπτώσεις και τις δυσμενείς συνέπειες που θα είχε η λειτουργία του αποκλειστικά γι' αυτούς, ενώ συγχρόνως η λειτουργία του όρου αυτού επέφερε σημαντική διατάραξη στα δικαιώματά τους, ο όρος αυτός κρίνεται καταχρηστικός και άκυρος, όπως επίσης άκυρος είναι και ο όρος αναγνώρισης της οφειλής των εφεσιβλήτων μετά την κατά τα ως άνω ανατροπή της ισοτιμίας ευρώ-Ελβετικού φράγκου είναι άκυρος λόγω αντίθεσής του στο άρθρο 2 § 2, 6 και 7 του ν. 2251/1994. Άλλωστε και οι διατάξεις του άρθρου 2 § 7 εδ. β και ιγ ορίζουν ότι απαγορεύονται ως καταχρηστικοί οι όροι εκείνοι «που αποκλείουν ή περιορίζουν υπέρμετρα την ευθύνη του προμηθευτή» καθώς και οι όροι «που περιορίζουν τις ανειλημμένες συμβατικές υποχρεώσεις και ευθύνη των προμηθευτών». Έτσι η εκ μέρους των εφεσιβλήτων αναγνώριση συγκεκριμένης οφειλής μετά την ανατροπή της συναλλαγματικής ισοτιμίας οδηγεί σε καταχρηστικό και συνεπώς άκυρο περιορισμό των δικαιωμάτων προστασίας των εφεσιβλήτων ως καταναλωτών. Ως εκ τούτου πρέπει όλοι οι περί των αντιθέτων σχετικοί (1ος, 2ος, 3ος) λόγοι εφέσεως της εκκαλούσας ν' απορριφθούν ως κατ' ουσίαν αβάσιμοι. Ωστόσο, η ακυρότητα του επίμαχου όρου 7α τόσο των επιδίκων δανειακών συμβάσεων όσο και των τροποποιητικών τους, στις οποίες οι εφεσίβλητοι αναγνώρισαν την μετά την ανατροπή της ισοτιμίας συγκεκριμένη οφειλή τους, δεν επιδρά στο κύρος ολόκληρων των επιδίκων δανειακών συμβάσεων, αλλά είναι μερική, με αποτέλεσμα να καταλείπεται κενό σ' αυτές.

Η εκκαλούσα με τους 4° και 5° λόγους εφέσεως της ισχυρίζεται ότι σε κάθε περίπτωση το κενό που προέκυπτε σε περίπτωση ακύρωσης του όρου 7α, θα έπρεπε να καλυφθεί με το άρθρο 291 ΑΚ και όχι με το άρθρο 200 ΑΚ, και τούτο διότι ο επίμαχος όρος είναι «δηλωτικός» υπό την έννοια ότι επαναλαμβάνει στην ουσία διάταξη ενδοτικού δικαίου, και συγκεκριμένα την διάταξη του άρθρου 291 ΑΚ.

Από κανένα αποδεικτικό μέσο όμως δεν προέκυψε ότι ο επίμαχος συμβατικός όρος επαναλαμβάνει το περιεχόμενο της διάταξης του άρθρου 291 ΑΚ, καθόσον: α) δεν συνταυτίζεται, γραμματικά, με αυτόν, β) από την μελέτη των επιδικών συμβάσεων δεν προκύπτει η αναφορά ότι ο ένδικος όρος είναι όρος «δηλωτικός» της διάταξης του άρθρου 291 ΑΚ, καθότι η τελευταία προϋποθέτει συνομολογημένη οφειλή σταθερή, είτε εφάπαξ, είτε σε δόσεις (δηλ. προκαθορισμένο ύψος δόσεων) στο πλαίσιο μιας διαρκούς σύμβασης, ενώ οι επίδικες συμβατικές οφειλές συναρτώνται και με το ύψος του εκάστοτε επιτοκίου του Ελβετικού νομίσματος, δηλαδή με παράγοντα ο οποίος οδηγεί σε μεταβλητότητα της οφειλόμενης παροδικής παροχής ακόμη και ως αξία στο ξένο νόμισμα, και γ) δεν ρυθμίζει τον τρόπο αποπληρωμής της ρυθμιζόμενης, από τον ΑΚ 291, οφειλής σε συνάλλαγμα, αλλά, κατ' αρχήν, αφορά οφειλή σε ημεδαπό νόμισμα, στην οποία το Ελβετικό φράγκο χρησιμοποιείται ως νόμισμα υπολογισμού. Και ναι μεν τα επίδικα δάνεια που χορηγήθηκαν από την εκκαλούσα στους εφεσιβλήτους εκταμιεύτηκαν σε Ελβετικό φράγκο, πλην όμως, μετά την εκταμίευσή τους μετατράπηκαν σε ευρώ από την ίδια την εκκαλούσα και δη με βάση την μεταξύ των δυο νομισμάτων ισοτιμία κατά την ημέρα εκταμίευσής τους.

Ειδικότερα, η ρύθμιση της 291 ΑΚ συνιστά ρύθμιση ενδοτικού δικαίου και καθιερώνει τη διαζευκτική ευχέρεια του οφειλέτη να εξοφλήσει είτε αυτοουσίως στο αλλοδαπό νόμισμα, είτε σε ευρώ με την τρέχουσα κατά τον χρόνο πληρωμής ισοτιμία. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι η επίδικη ρήτρα είναι αποκλειστικά και μόνο «δηλωτική» της ρύθμισης της 291 ΑΚ. Η δε έλλειψη της συνάφειας μεταξύ του επίμαχου όρου και της 291 ΑΚ προκύπτει εν προκειμένω, αφενός από το ότι στον μεν επίμαχο όρο οι συναλλαγματικές ισοτιμίες είναι δύο και προσδιορίζονται επί τη βάσει της τιμής αγοράς ευρώ/φράγκου και της τιμής πώλησης ευρώ/φράγκου στη διατραπεζική αγορά, ενώ στη 291 ΑΚ γίνεται λόγος μόνο για μια συναλλαγματική ισοτιμία με βάση την οποία επιτρέπεται στον οφειλέτη να εκπληρώσει στο ημεδαπό νόμισμα, και αφετέρου η ρύθμιση της ΑΚ 291, κατόπιν ερμηνείας, αφορά στιγμιαίες συμβάσεις και όχι δάνεια, όπως τα επίδικα, που αποπληρώνονται μετά από πολλά χρόνια. Εν όψει των ανωτέρω εκτιθεμένων δεν καταστρατηγείται το άρθρο 2 § 1 της Οδηγίας 93/2013 (13η

αιτιολογική έκθεση), εφόσον μάλιστα, η κάλυψη συμβατικού κενού από υφιστάμενες διατάξεις νόμου ενδοτικού δικαίου, εν προκειμένω τη διάταξη 291 ΑΚ, είναι τελεολογικός παράδοξο να εφαρμοστεί, αφού και πάλι το αποτέλεσμα θα ήταν ίδιο, δηλαδή η καταστρατήγηση της Αρχής της διαφάνειας και έτσι το από την ακύρωση του αδιαφανούς όρου αποτέλεσμα δεν θα λειτουργούσε υπέρ των καλόπιστων εφεσιβλήτων [οι οποίοι εγκλωβίστηκαν υπογράφοντας τον αδιαφανή και καταχρηστικό επίμαχο όρο] όπως κατ' εφαρμογή όλων των προαναφερομένων νόμων και των διατάξεων της Οδηγίας έπρεπε να συμβεί, ενώ αντίθετα για την εκκαλούσα δεν θα είχε καμιά δυσμενή επίπτωση, όπως θα έπρεπε, εν όψει της σαφούς απαγόρευσης της χρήσης απ' αυτήν (εκκαλούσα) αδιαφανών όρων όπως ο επίμαχος (βλ. ΔΕΕ 21.1.2015, Unicaja Banco και CaixaBank SA/Hidalgo Rueda, 482, 484, 485, 487/13, σκ 28η, 31°, ΔΕΕ 30.4.2014, Kasler και Kasleme Rabai/OTP Jelzalogbank, 26/13, σκ. 79η, ΔΕΕ 30.5.2013, Asbeek Brusse/Jahai BV, 488/11, σκ. 58η και ΑΠ 1515/2013, ΑΠ 124/2013 ΤΝΠ-Νόμος, ΑΠ 7/2011 ΕΛΛΔνη 2011. 468, ΑΠ 1381/2010 ΤΝΠ-Νόμος, ΑΠ 1287/2010 ΧρΙΔ 2011, 704). Πολλώ μάλλον, εν όψει του ότι, η τακτική ενημέρωσης που ακολούθησε η εκκαλούσα όχι μόνον δεν πληρούσε τις ασφαλιστικές δικλείδες όπως ορίζονται στην Οδηγία και τους ως άνω νόμους, αλλά επί πλέον επέδειξε απέναντι στους πελάτες της εφεσιβλήτους παράνομη και καταχρηστική συμπεριφορά, εφόσον αν και είχε επίγνωση του βαρύτατου συναλλαγματικού κινδύνου που επέκειτο, όπως αναλυτικά προεκτέθηκε, οι μόνες «δυνατότητες» που τους προσέφερε για την αποσόβηση έναντι του συναλλαγματικού κινδύνου που ανελάμβαναν ήταν το μεν, η «προστασία» δόσης, το δε, εκείνη της μετατροπής του νομίσματος οι συνέπειες και η λειτουργία των οποίων για τους εφεσιβλήτους περιγράφηκαν παραπάνω. Ακόμα περισσότερο μάλιστα όταν η εκκαλούσα γνώριζε άριστα ότι οι εφεσιβλήτοι δεν είχαν εισοδήματα σε Ελβετικά φράγκα και με τις δανειακές συμβάσεις που συνήψαν δεν είχαν σκοπό να κερδοσκοπήσουν με τα CHF ως επενδυτές, αλλά να χρηματοδοτηθούν με ευρώ και να επωφεληθούν απλώς του ευνοϊκού επιτοκίου. Δηλαδή γνώριζε ότι δεν θέλησαν αυτή καθ' εαυτή την οφειλή σε ξένο νόμισμα, αλλά χρησιμοποίησαν το Ελβετικό φράγκο σαν χρήμα-μέτρο για τον προσδιορισμό της εκτάσεως της οφειλής τους. Με

τον επίμαχο ΓΟΣ όμως αλλοιώθηκε ο σκοπός και η λειτουργία των ένδικων δανειακών συμβάσεων, εφόσον αυτές δεν επιτελούν καθαρά δανειακούς σκοπούς, αλλά εμπεριέχουν και επενδυτικής φύσεως αποτελέσματα και οικονομικές συνέπειες, οι δε εφεσίβλητοι συμμετέχουν εμμέσως πλην σαφώς στην επενδυτική αγορά συναλλάγματος. Με δεδομένα όλα τα παραπάνω και αφού ελήφθησαν υπ' όψη οι αρχές της συναλλακτικής ευθύτητας, το είδος η φύση και ο σκοπός των ένδικων συμβάσεων, τα συμφέροντα και των δύο διαδίκων πλευρών, οι συνθήκες που επικρατούσαν στις αγορές το χρόνο υπογραφής των ένδικων συμβάσεων, το γεγονός ότι οι εφεσίβλητοι Έλληνες που εργάζονται στην Ελλάδα, δανείζονταν σε ευρώ και αποπλήρωναν σε ευρώ χωρίς ούτε να διαθέτουν, ούτε να έχουν εισοδήματα σε Ελβετικό φράγκο, το γεγονός ότι η εκκαλούσα ουσιαστικά δεν τους παρείχε κάποια χρηματοοικονομική υπηρεσία σχετική με την αγοραπωλησία ξένων νομισμάτων και επί πλέον την διάταξη του άρθρου 806 ΑΚ, κατά την οποία «με τη σύμβαση του δανείου ο ένας από τους συμβαλλομένους μεταβιβάζει στον άλλον κατά κυριότητα χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα, και αυτός έχει υποχρέωση να αποδώσει άλλα πράγματα της ίδιας ποσότητας και ποιότητας», πρέπει το κενό που προκαλείται τόσο στις επίμαχες δανειακές συμβάσεις, όσο και στις τροποποιητικές τους πράξεις, να πληρωθεί με συμπληρωματική, κατ' άρθρο 200 ΑΚ, ερμηνεία αυτών (συμβάσεων), έτσι ώστε οι εφεσίβλητοι να πραγματοποιούν τις μηνιαίες καταβολές τους προς εξόφληση των δανείων τους σε ευρώ, με βάση την ισοτιμία που ίσχυε κατά τον χρόνο εκταμίευσης των δανείων τους, η οποία για την από 22.11.2006 και υπ' αριθμ. 650000205785 δανειακή σύμβαση (εκταμίευση στις 4-1-2007) ήταν 1,613 (δηλαδή 1 ευρώ ισούτο με 1,613 Ελβετικά φράγκα), για την από 8.12.2006 και υπ' αριθμ. 650000208592 δανειακή σύμβαση (εκταμίευση στις 12.1.2007) ήταν 1,612 (δηλαδή 1 ευρώ ισούτο με 1,612 Ελβετικά φράγκα) και για την από 16.3.2007 και υπ' αριθμ. 650000233542 δανειακή σύμβαση (εκταμίευση στις 10-4-2007) ήταν 1,636 (δηλαδή 1 ευρώ ισούτο με 1,636 Ελβετικά φράγκα). Έτσι ώστε οι επίδικες συμβάσεις να ανταποκρίνονται πλέον στις αρχές της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών. Στην αντίθετη περίπτωση κατά την οποία η ενσωμάτωση μέσω ΓΟΣ κάποιων διατάξεων που δεν εμφανίζονται

κανονικά στο ρυθμιστικό πλαίσιο του συμβατικού τύπου κάποιας καταναλωτικής σύμβασης, όπως στην υπό κρίση περίπτωση του επίμαχου όρου 7α, οδηγεί σε δικαστικό έλεγχο του ΓΟΣ και του περιεχομένου του, πολλώ μάλλον αν οδηγεί σε μονομερή ευθύνη μόνο του καταναλωτή και σε ανάληψη όλων των ενδεχόμενων κινδύνων μόνον από αυτόν. Ως προς το ζήτημα αυτό, κατά τη νομολογία του ΔΕΚ, πρέπει να ελέγχονται ΓΟΣ οι οποίοι ενσωματώνουν διατάξεις εκτός του συγκεκριμένου νομοθετικού πλαισίου, του συγκεκριμένου τύπου καταναλωτικής σύμβασης. Άλλως, «οι επαγγελματίες θα μπορούσαν ευχερώς να αποφύγουν τον έλεγχο καταχρηστικότητας των ρητρών που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως με καταναλωτή ακολουθώντας για τις ρήτρες των συμβάσεών τους τη διατύπωση που προβλέπει η εθνική νομοθεσία για τις ρήτρες ορισμένων κατηγοριών συμβάσεων. Το σύνολο όμως των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από σύμβαση που καταρτίζεται με αυτόν τον τρόπο δεν αντιστοιχεί κατ' ανάγκην στην ισορροπία που ο εθνικός νομοθέτης θέλησε να εξασφαλίσει για τις συμβάσεις που διέπονται από το κανονιστικό πλαίσιο που θέσπισε» (ΔΕΚ Υπόθεση C 280/13 σκ. 31). Ακόμα όμως και αν ο ΓΟΣ ενσωματώνει μια νομοθετική διάταξη, η οποία δεν εμφανίζεται ως κανόνας δικαίου στο συμβατικό τύπο που έχουν επιλέξει τα συμβαλλόμενα μέρη, τότε η συμβατική αυτή ρύθμιση, ακόμα και αν ενσωματώνει αναγκαστικού δικαίου διάταξη, ελέγχεται όπως κάθε ΓΟΣ και σε καμία περίπτωση δεν εξαιρείται του ελέγχου. Η ενδεχόμενη βούληση των αντισυμβαλλομένων μερών να επεκτείνουν την εφαρμογή της διάταξης αναγκαστικού δικαίου, (πολύ δε περισσότερο ενδοτικού δικαίου), στη δική τους καταναλωτική σύμβαση, δεν μπορεί να εξομοιωθεί από άποψη ασφάλειας δικαίου με την εκ μέρους του εθνικού νομοθέτη εξισορρόπηση του συνόλου των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων μερών (ΔΕΚ Υπόθεση C 280/13 σκ. 29). Αν και στην πιο πάνω υπόθεση C-280/13 σκ. 29 και 31 το ΔΕΚ αντιμετωπίζει διαφορετική περίπτωση από την κρινόμενη από το παρόν Δικαστήριο, εν τούτοις, με τις πιο πάνω σκέψεις του το Δικαστήριο καθίσταται ευχερώς διαγνώσιμος ο τρόπος που αντιμετωπίζονται από το ΔΕΚ οι καταχρηστικοί ΓΟΣ που ενσωματώνονται σε καταναλωτικές συμβάσεις, καθώς και οι μέθοδοι και τα τεχνάσματα τα οποία οι

επαγγελματίες (προμηθευτές-πιστωτικά ιδρύματα) χρησιμοποιούν προκειμένου να αποφύγουν τον έλεγχο καταχρηστικότητας των ρητρών που δεν απετέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως με καταναλωτή. Συνεπώς, όλα όσα αντίθετα υποστηρίζει η εκκαλούσα με τους 4^ο και 5^ο λόγους εφέσεώς της είναι απορριπτέα ως κατ' ουσίαν αβάσιμα.

Βεβαίως, η εκκαλούσα ισχυρίζεται ότι αγνοούσε την επερχόμενη μεγάλη μείωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας των δύο νομισμάτων και ότι το ΔΝΤ στην τότε ετήσια έκθεσή του ανεφάρετο σε απλή πρόβλεψη υποτίμησης και όχι σε επερχόμενη με βεβαιότητα υποτίμηση του ευρώ και αλλαγή της συναλλαγματικής ισοτιμίας, και ως εκ τούτου και η ίδια αγνοούσε αν και πότε ακριβώς θα επεσυνέβαινε η αναφερόμενη στην έκθεση του ΔΝΤ πρόβλεψη. Η εκκαλούσα όμως, γνώριζε τουλάχιστον από το 2007 για την επερχόμενη υποτίμηση του ευρώ και όχι μόνο από τις προβλέψεις του ΔΝΤ, αλλά και από τις προειδοποιήσεις και υποδείξεις όλων των από το έτος 2006 και εντεύθεν Διοικητών της Τράπεζας της Ελλάδος (σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη μείζονα σκέψη της παρούσας, τόσο πριν το ν. 4261/2014, όταν την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων είχε ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, όσο και μετά τον παραπάνω νόμο, όταν η εποπτεία των τραπεζών ανατέθηκε στην ΕΚΤ), που όμως δημοσιοποιήθηκαν με δηλώσεις τους στον Τύπο, μόνον οφού ενέσχυσε η οικονομική κρίση. Εκτός αυτών όμως, η εκκαλούσα είχε υπάλληλο τον Δρ. Πλάτωνα Μονοκρούσο, ο οποίος είχε διδακτορικό στη μικροδομή συναλλάγματος και είχε βραβευθεί για τις απολύτως επιτυχείς προβλέψεις του για την πορεία της Ελληνικής Οικονομίας, επί 8 συνεχή έτη (2007-2015), ως γνώστης της λειτουργίας και του μηχανισμού της συναλλαγματικής ισοτιμίας [βλ. 2η διημερίδα 12-13 Δεκεμβρίου 2015, E-Themis.gr υπό την αιγίδα του ΔΣΑ και Επίκαιρα Ζητήματα Φορολογικού Δικαίου που εκδόθηκε από τις εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ]. Κατά συνέπεια η εκκαλούσα γνώριζε πολύ καλά ότι επέκειτο η μεγάλη υποτίμηση του ευρώ και η μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας που θα ανέτρεπε τις δικαιολογημένες προσδοκίες των εφεισβλήτων, τους οποίους άφησε εκτεθειμένους στον επελθόντα συναλλαγματικό κίνδυνο, ενώ όφειλε αφ' ενός να τους ενημερώσει έστω και μετασυσματικά, και αφ' ετέρου να καταρτίσει προγράμματα και προϊόντα αντιστάθμισης του ως άνω κινδύνου

όπως είχε κάνει για τα δάνεια σε ευρώ πελατών της (βλ. απόφαση ΔΕΕ C-186/16 της 20ης.9.2017). Ως εκ τούτου, και ο ισχυρισμός αυτός της εκκαλούσας αποδεικνύεται ουσιαστικά αβάσιμος.

Αντίθετα, αποδείχθηκε ότι η εκκαλούσα είχε φροντίσει να εξασφαλισθεί από την μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας Ελβετικού φράγκου-ευρώ, ώστε η όποια μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας να μην έχει δυσμενείς επιπτώσεις στα συμφέροντά της. Συγκεκριμένα, προς αποτροπή των δυσμενών συνεπειών από τον συναλλαγματικό κίνδυνο που γνώριζε ότι επερχόταν, έκανε χρήση των παραγώγων προϊόντων ανταλλαγής συναλλάγματος και επιτοκίων (Foreign Exchange SWAP και Cross Currency Interest Rate SWAP), εν όψει του ότι όπως επίσης γνώριζε θα ακολουθούσε υποβολή σ' αυτήν πλήθους αιτήσεων για χορήγηση των προωθούμενων από την ίδια δανείων σε CHF. Γι' αυτό υπέγραψε με την Ελβετική Κεντρική Τράπεζα συμφωνία του πλαισίου ISDA (International Swaps and Derivatives Association). Σύμφωνα με τον με επιμέλειά της στις 23.2.2017 εξετασθέντα μάρτυρα Αν.Φ. ενόρκως ενώπιον του Ειρηνοδίκη Αθηνών Π.Σ., «... από την στιγμή που οι συμβαλλόμενοι υπογράφουν την εν λόγω συμφωνία, έχουν την δυνατότητα να προβαίνουν σε νέες συναλλαγές, οι οποίες υπόκεινται στην εν λόγω σύμβαση, χωρίς να απαιτείται επαναδιαπραγμάτευση της συμφωνίας πλαισίου σε κάθε συναλλαγή... οι Τράπεζες για την εκτέλεση συμβολαίων επί παραγώγων θέτουν ως προϋπόθεση την καταβολή ενεχύρου (margin) από την πλευρά του αντισυμβαλλομένου τους στην διαπραγματευτική αγορά ... δηλαδή πρόκειται για εκατέρωθεν δανεισμό χρηματικών ροών δύο διαφορετικών νομισμάτων ... η διάρκεια των συγκεκριμένων συμβάσεων άλλοτε είναι βραχείας διάρκειας (FX Swaps) και άλλοτε μεγαλύτερης διάρκειας (CIRS). Σημειώνεται ότι οι ταμειακές ροές είναι δεσμευτικές και για τους δύο διαπραγματευτικούς αντισυμβαλλόμενους, δεν υπόκεινται σε αίρεση ή επιλογή κανενός εκ των δύο, και είναι παντελώς ανεξάρτητες από την συναλλακτική συμπεριφορά του πελάτη-δανειολήπτη. Οι συναλλανές FX Swap και CIRS είναι over-the-counter συναλλανές, δηλαδή δεν διαπραγματεύονται μέσω χρηματιστηρίου, αλλά συμφωνούνται μεταξύ των αντισυμβαλλομένων μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων συναλλαγών και διέπονται από τους όρους του ISDA και του παραρτήματος του CSA (Credit

Support Annex)». Με βάση τα πιο πάνω κατατεθέντα από τον μάρτυρα αυτό, ανάλογα με την μεταβολή της ισοτιμίας των νομισμάτων κάθε φορά, αν η ισοτιμία μεταβληθεί σε βάρος του ενός ή του άλλου νομίσματος που αφορά η συμφωνηθείσα ανταλλαγή συναλλάγματος ή επιτοκίων, κάθε Τράπεζα, με βάση την συμφωνία πλαίσιο, έχει την υποχρέωση παροχής ενεχύρου (margin) στην αντισυμβαλλομένη της. Έτσι, όταν στις 15.1.2015 «απελευθερώθηκε» η μέχρι τότε «κλειδωμένη» από την Κεντρική Τράπεζα της Ελβετίας ισοτιμία του EUR/CHF και η εν λόγω ισοτιμία έπιασε το ιστορικά χαμηλότερο σημείο της, η εκκαλούσα υποχρεώθηκε να καταθέσει ενέχυρο και το αντίστοιχο ασφαλώς θα είχε κάνει και η αντισυμβαλλομένη της Κεντρική Ελβετική Τράπεζα στην αντίθετη περίπτωση που προηγήθηκε χρονικά. «Κάθε σύμβαση FX Swap ή CIRS αποτελεί διαπραγματευτική συναλλαγή και κατά συνέπεια είναι συναλλαγή της τάξεως των εκατομμυρίων CHF, σε αντίθεση με τα δάνεια προς ιδιώτες, τα οποία κατά κανόνα είναι της τάξεως των χιλιάδων CHF ... Επομένως, δεν μπορεί να υπάρχει πλήρης αντιστοίχιση ανάμεσα σε συγκεκριμένη σύμβαση FX Swap ή CIRS και σε συγκεκριμένη δανειακή σύμβαση σε CHF».

Με βάση τα κατατεθέντα από τον ίδιο μάρτυρα, το αν η εκκαλούσα ζημιώθηκε ή όχι από την συμφωνία πλαισίου του ISDA που συνήψε στη διαπραγματευτική αγορά με την αντισυμβαλλομένη της Κεντρική Ελβετική Τράπεζα, θα προκύψει όταν μετά την επιστροφή των δανεισθέντων CHF στον προκαθορισμένο χρόνο συμπεριλαμβανομένων των τόκων οι οποίοι έχουν υπολογισθεί βάσει προκαθορισμένων επιτοκίων και καταβάλλονται κατά την λήξη του παραγώγου που συμφωνήθηκε, οι συμβάσεις δε αυτές (όπως εκείνη που συνήψε η εκκαλούσα) στην πράξη ανανεώνονται κατά την λήξη τους. Στην προκειμένη περίπτωση δεν προέκυψε τότε ακριβώς και με ποιους όρους συνήψε η εκκαλούσα με την Κεντρική Ελβετική Τράπεζα τη συμφωνία του πλαισίου ISDA, ούτε πότε είχε συμφωνηθεί η λήξη των παραγώγων, ούτε αν είχε ανανεωθεί ή όχι, αλλά ούτε ποιο ήταν το νόμιμο spread που είχε συμφωνήσει η εκκαλούσα. Όπως κατέθεσε ο ίδιος μάρτυς δε, να μεν δεν υπάρχει αντιστοίχιση ανάμεσα στις επίδικες δανειακές συμβάσεις των εφεσιβλήτων ή οποιουδήποτε άλλου τρίτου και της συγκεκριμένης σύμβασης FX Swap ή CIRS που συνήψε η εκκαλούσα με την Κεντρική Ελβετική Τράπεζα

στο πλαίσιο του ISDA, πλην όμως όταν η ισοτιμία έπεσε στο χαμηλότερο σημείο της στις 15.1.2015 και η εκκαλούσα υποχρεώθηκε να καταβάλει ως ενέχυρο το ποσό των 887 εκατομμυρίων ευρώ, ασφαλώς και η αντισυμβαλλομένη της Κεντρική Ελβετική Τράπεζα θα είχε υποχρεωθεί αντίστοιχα, όταν η συναλλαγματική ισοτιμία μεταβλήθηκε σε βάρος της (από το 2006 έως το 2015), να καταβάλει το ανάλογο με το δανεισθέν ποσό ως ενέχυρο, το ύψος του οποίου όμως (ενεχύρου) δεν προέκυψε, ώστε να προκύπτει αν η εκκαλούσα ωφελήθηκε ή όχι, από την κατάρτιση των συγκεκριμένων επιδικών συμβάσεων, πολλώ μάλλον όταν δεν είναι γνωστό το συνολικό ποσό σε CHF που δανεισθηκε με τον προεκτεθέντα τρόπο από τις αρχές του 2006 (όταν επιβεβαιώθηκε η πρόβλεψή της για αύξηση των αναγκών δανεισμού σε CHF λόγω της επιτυχίας της απ' αυτήν προώθησης του εν λόγω δανείου), με αποτέλεσμα και για τους λόγους αυτούς να μην αποδεικνύεται ότι υπέστη συγκεκριμένη ζημία από τους εφεσιβλήτους και ποια συγκεκριμένα (ανάλογη με το ύψος του συνολικά δανεισθέντος ποσού), λόγω της ακυρότητας του όρου 7α των επιδικών συμβάσεων και αν αυτή υπερβαίνει το ποσό των 65.592,51 €, που η εκκαλούσα ισχυρίζεται ότι για την προεκτεθείσα αιτία ζημιώθηκε, πολλώ μάλλον όταν από την κατάθεση του ίδιου μάρτυρα δεν αποδείχθηκε αν και πότε έληξε η συμφωνία-πλαίσιο που συνήψε η εκκαλούσα με την αντισυμβαλλομένη της, και οι επίδικες συμβάσεις εξακολουθούν και ισχύουν και συνεπώς δεν μπορεί να προκύψει αν από την ακύρωση του επίμαχου όρου των συμβάσεων αυτών υπέστη η εκκαλούσα την επικαλούμενη από αυτήν ζημία. Αντιθέτως, η ζημία που υπέστησαν οι εφεσιβλήτοι από τον συναλλαγματικό κίνδυνο που όπως αποδείχθηκε εκείνοι αποκλειστικά ανέλαβαν από την μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας είναι μεγάλη, η δε θέση διακινδύνευσής τους ήταν αντιστρόφως ανάλογη σε σχέση με εκείνη στην οποία, όλως αβάσιμα, επικαλείται ότι βρίσκεται η εκκαλούσα. Και όλα τα παραπάνω ανεξάρτητα από το ότι οι όποιες αξιώσεις της εκκαλούσας για εκπλήρωση των εκ των συμβάσεων απορροεουσών υποχρεώσεων των εφεσιβλήτων είναι εξασφαλισμένες πλήρως αφού στα ακίνητα των εφεσιβλήτων η εκκαλούσα για τις αξιώσεις της αυτές έχει εγγράψει προσημείωση υποθήκης για ποσό 378.632,75 Ελβετικά φράγκα, ποσό πολλαπλάσιο του δανεισθέντος και συνεπώς δεν κινδύ-

νεύουν. Πρέπει να σημειωθεί ότι πλέον της ζημίας των 65.592,51 € που η εκκαλούσα ισχυρίζεται ότι υπέστη από την ακύρωση του επίμαχου όρου 7α στις δανειακές συμβάσεις των εφεσιβλήτων, ισχυρίζεται ότι σε περίπτωση που ο όρος αυτός στην κρινόμενη περίπτωση κριθεί άκυρος, η ζημία που θα υποστεί θα είναι υπερβολικά μεγάλη, διότι υπάρχουν 65.000 δανειακές συμβάσεις σε Ελβετικό φράγκο που εμπεριέχουν τον ίδιο όρο. Ο ισχυρισμός αυτός της εκκαλούσας αλυσιτελώς προβάλλεται στην παρούσα δίκη, η οποία αφορά ατομική και όχι συλλογική αγωγή, και ως εκ τούτου στην υπό κρίση ατομική αγωγή κρίνεται από το παρόν Δικαστήριο αν η εκκαλούσα τήρησε τις εκ των προαναφερομένων νόμων και της Οδηγίας υποχρεώσεις της, η δε απόφαση που θα εκδοθεί επί της υπό κρίση αγωγής δεν αποτελεί δεδικασμένο επί συλλογικών αγωγών. Συνεπώς, ο 6ος λόγος εφέσεως με τον οποίο η εκκαλούσα ισχυρίζεται ότι λόγω της από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ακύρωσης του επίμαχου όρου 7α υπέστη την προεκτεθείσα ζημία από την ματαίωση της αξίωσής της για εκπλήρωση των ως άνω δανειακών συμβάσεων υποχρεώσεων των εφεσιβλήτων, γεγονός που (κατά την εκκαλούσα) δεν ελήφθη υπόψη από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο το οποίο παρεβίασε έτσι τις διατάξεις των άρθρων 5 § 1 και 17 § 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ πρέπει ν' απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμος.

Ακολούθως, και ο 7ος λόγος είναι απορριπτέος, ως κατ' ουσίαν αβάσιμος. Και τούτο διότι, στους περιορισμούς των άρθρων 393 § 1 και 395 ΚΠολΔ, ως προς την χρήση των αποδεικτικών μέσων των μαρτύρων και των δικαστικών τεκμηρίων, δεν υπόκειται και η απόδειξη επικαλουμένων περιστατικών, τα οποία λαμβάνονται υπόψη για την ερμηνεία δικαιοπραξίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 173 και 200 ΑΚ, έστω και αν η δικαιοπραξία αυτή είναι σύμβαση με αντικείμενο που υπερβαίνει το οριζόμενο με την πρώτη από τις διατάξεις αυτές όριο, οπότε το Δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να αρκестεί μόνο στο περιεχόμενο της σύμβασεως, αλλά μπορεί να λάβει υπόψη και στοιχεία έξω απ' αυτήν, το οποίο και μόνο (δηλαδή αν η σύμβαση είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της Οδηγίας και εν τέλει την Αρχή της διαφάνειας), και όχι η ίδια η σύμβαση, αποτελούν το αντικείμενο της αποδείξεως (ΑΠ 374/2013). Όπως προέκυψε δε από την επισκόπηση των πρακτι-

κών του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου και των σ' αυτά περιεχομένων ενόρκων εξετάσεων των μαρτύρων των διαδίκων, αλλά και των ενόρκων βεβαιώσεων των μαρτύρων που εξετάστηκαν με επιμέλεια της εκκαλούσας ενώπιον των προαναφερομένων Ειρηνοδικών Αθηνών, το ερευνώμενο από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ζήτημα ήταν αν κατά την κατάρτιση των επιδίκων συμβάσεων τηρήθηκαν οι απορρέουσες από τους πιο πάνω νόμους και την Οδηγία υποχρεώσεις της εκκαλούσας. Συγκεκριμένα δε, σε σχέση με τον επίμαχο όρο (7α) του ενσωματωμένου σε όλες τις επιδικες συμβάσεις προσαρτήματος Ι και τις τροποποιητικές τους πράξεις, (που το παρόν Δικαστήριο ενδιαφέρει, επειδή το τμήμα της εκκαλουμένης που ήχθη με την έφεση της εκκαλούσας στο παρόν Δικαστήριο είναι το κύρος ή όχι του υπ' αριθ. 7α όρου) αν έγινε διαπραγμάτευση ή όχι και αν υπήρξε ενδελεχής προσυμβατική ενημέρωση των εφεσιβλήτων ως προς τις συνέπειές του, όπως απαιτούν οι προαναφερόμενοι νόμοι και η Οδηγία και εν τέλει αν τηρήθηκε η Αρχή της διαφάνειας. Επ' αυτού ρωτήθηκαν οι μάρτυρες, και σχετικά με το ζήτημα αυτό αποφάνθηκε το πρωτόδικο δικαστήριο, αφού έλαβε υπ' όψη και τα προσκομισθέντα από την εκκαλούσα, πλέον και εκτός των συμβάσεων, έγγραφα (επιστολή και έντυπο ενημερωτικό έγγραφο). Και όλα τα παραπάνω ανεξάρτητα από το ότι η εκκαλούσα αφ' ενός πρωτοδίκως δεν υπέβαλε σχετική ένσταση, και αφ' ετέρου, όπως προκύπτει από τις καταθέσεις όλων των μαρτύρων, τόσο εκείνων που εξετάστηκαν και από τους δύο διαδίκους στο ακροατήριο του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, όσο και εκείνων που με επιμέλειά της έδωσαν τις προαναφερόμενες ένορκες βεβαιώσεις τους (τις οποίες η εκκαλούσα επικαλείται), το ερευνώμενο ζήτημα ήταν αν συγκεκριμένα ως προς τον όρο 7α υπήρξε ή όχι η οφειλόμενη από την εκκαλούσα πλήρης ενημέρωση των εφεσιβλήτων ως προς τις συνέπειες που θα είχε γι' αυτούς η λειτουργία του επίμαχου όρου αναλυτικά και συγκεκριμένα σε σχέση με τον κίνδυνο που ανελάμβαναν με την υπογραφή του επίμαχου όρου οι εφεσίβλητοι.

Περατέρω σε σχέση με τον πρόσθετο και τελευταίο λόγο εφέσεως, όπως αποδείχθηκε από την επισκόπηση της εκκαλουμένης αποφάσεως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ούτε εξέτασε, ούτε είχε λόγο να εξετάσει και να κρίνει, ούτε έκρινε το αν οι εφεσίβλητοι είχαν τις προϋποθέσεις να υπαχθούν στο ν. 3869/2010, οι οποίοι

όμως, όπως η εκκαλούσα γνωρίζει με βάση τα προσκομισθέντα στη δίκη στοιχεία, δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις υπαγωγής τους στον ως άνω νόμο (Κατσέλη), στον οποίο, σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις υπαγωγής τους στο νόμο αυτό, είχαν δικαίωμα και όχι υποχρέωση υποβολής σχετικής αίτησης, την οποία όμως δεν υπέβαλαν. Εξάλλου, το δικαστήριο που δικάζει αίτηση του ν. 3869/2010 δεν έχει δυνατότητα ελέγχου του κύρους των συμβάσεων, ενώ αντίθετα οι εφεσίβλητοι με την ένδικη αγωγή τους ζήτησαν τον έλεγχο του κύρους του επίμαχου όρου 7α των ενδίκων συμβάσεων και όχι την ρύθμιση των εκ των ενδίκων συμβάσεων οφειλών τους. Εξάλλου το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι επειδή η εκκαλούσα παραβίασε τις προαναφερόμενες διατάξεις του ν. 2251/1994 και της Οδηγίας, ο επίμαχος όρος 7α είναι καταχρηστικός και εντεύθεν άκυρος, άμεση δε συνέπεια της ακυρότητας του όρου αυτού ήταν ότι η εκπλήρωση της εκ των επιδικίων συμβάσεων οφειλής των εφεσιβλήτων έπρεπε να γίνει σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 200 ΑΚ, και όχι επειδή οι εφεσίβλητοι ζήτησαν με την ένδικη αγωγή τους την ρύθμιση των χρεών τους και γι' αυτό δεν εκπληρώνουν τις εκ των συμβάσεων υποχρεώσεις τους, όπως εσφαλμένα η εκκαλούσα υπολαμβάνει. Συνεπώς και ο λόγος αυτός πρέπει ν' απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμος.

Τέλος, το επικουρικό, σε περίπτωση αμφιβολίας, αίτημα της εκκαλούσας να υποβληθεί από το παρόν Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΕ, κατά την γνώμη του Δικαστηρίου πρέπει ν' απορριφθεί, για τους ακόλουθους λόγους: όλα τα ερωτήματα για τα οποία η εκκαλούσα ζητεί από το παρόν Δικαστήριο να απευθυνθεί στο ΔΕΕ προδικαστικό ερώτημα αποτελούν τους πρώτο, δεύτερο, τέταρτο και πέμπτο λόγους της εφέσεώς της που εκκρεμεί ενώπιον του παρόντος Δικαστηρίου στην αποκλειστική αρμοδιότητα του οποίου ανήκει η επίλυση της ένδικης διαφοράς εφαρμόζοντας τους εθνικούς κανόνες δικαίου. Το ΔΕΕ δεν επιλύει την εκκρεμούσα ενώπιον των Εθνικών Δικαστηρίων διαφορά. Με τις αποφάσεις του επί των προδικαστικών ερωτημάτων που, σε περίπτωση αμφιβολίας ως προς την έννοια των οδηγιών, των ρητρών και εν γένει του Ενωσιακού Δικαίου, απευθύνθηκαν σ' αυτό από τα Εθνικά Δικαστήρια, έχει ερμηνεύσει με συχνές αποφάσεις του την έννοια που έχουν τα άρθρα της Οδηγίας

93/13 ΕΟΚ 1 § 2 και 4 § 2, αλλά και αν και πότε κάποιος όρος που αφορά το κύριο αντικείμενο δανειακής συμβάσεως υπόκειται σε έλεγχο καταχρηστικότητας καθώς και ότι οι καταχρηστικές ρήτρες δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές και γι' αυτό δεν συντρέχει λόγος για τα θέματα αυτά να απευθύνει προδικαστικό ερώτημα το παρόν Δικαστήριο, στο οποίο εξάλλου δεν γεννήθηκε αμφιβολία σχετικά με τα άρθρα της Οδηγίας.

Συνακόλουθα με όλα τα παραπάνω αναλυτικά προεκτιθέμενα, κατά την επικρατήσασα στο Δικαστήριο άποψη, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο που ως προς τον επίμαχο όρο 7α των ενδίκων συμβάσεων και των τροποποιητικών αυτών πράξεων έκρινε ομοίως, δεν έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου, ούτε ως προς την εκτίμηση των αποδείξεων, και ορθώς κατ'αποτέλεσμα έκρινε, αν και με συνοπτικές και εν μέρει διάφορες αιτιολογίες οι οποίες παραδεκτώς (ΚΠολΔ 534) συμπληρώνονται και αντικαθίστανται από τις παρούσες...

Ένα μέλος του Δικαστηρίου όμως, και συγκεκριμένα ο εισηγητής εξ αριστερών Εφέτης Θεόκλητος Καρακατσάνης, είχε την άποψη ότι η υπό κρίση έφεση έπρεπε να γίνει δεκτή ως κατ' ουσίαν βάσιμη και να συμψηφισθούν μεταξύ των διαδίκων τα δικαστικά έξοδα για τους ακόλουθους λόγους: Διότι στην ένδικη υπόθεση, οι ενάγοντες και ήδη εφεσίβλητοι - καθ' ων ο πρόσθετος λόγος έφεσης, με την από 9.1.2015 και με αριθ. έκθ. κατάθ. 329/16.1.2015 αγωγή τους ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πειραιά, κατ' εκτίμηση του δικογράφου της, εξέθεσαν ότι, προκειμένου να καλύψουν στεγαστικές τους ανάγκες, σύναψαν στις 22.11.2006, 8.12.2006 και 16.3.2007 αντίστοιχα, σε υποκατάστημα της εναγόμενης τραπεζικής εταιρίας στο Κερασίνη Αττικής, συμβάσεις τοκοχρεολυτικών στεγαστικών δανείων, ύψους 58.089,87, 192.546,72 και 40.619,37 ελβετικών φράγκων (συνολικά 291.255,96 CHF), που αντιστοιχούσαν σε 36.031,56, 119.445,85 και 24.828,46 ευρώ αντίστοιχα (συνολικά 180.287,87 ευρώ), οι οποίες ήταν προδιατυπωμένες, η δε χορήγηση των δανείων σε ελβετικά φράγκα συμφωνήθηκε για 10, 30 και 15 έτη αντίστοιχα, με κυμαινόμενο επιτόκιο Libor (CHF) μηνιαίας διάρκειας, προσυζητημένο κατά 1,75%, 1,45% και 2,25% αντίστοιχα, υπό τις ειδικότερες συνθήκες και όρους που περιγράφονται σ' αυτή (αγωγή). Ότι οι ίδιοι (ενάγοντες) αποφάσισαν και συνήψαν τις ανωτέρω δανειακές συμβάσεις μετά από ενημέρωση των

υπαλλήλων της εναγομένης τράπεζας ότι πρόκειται για την πλέον συμφέρουσα επιλογή, λόγω του χαμηλού κυμαινόμενου επιτοκίου Libor CHF που προσέφερε χωρίς κίνδυνο η σύναψη δανείων σε ελβετικό φράγκο, εξαιτίας της ισχύουσας τότε ισοτιμίας ευρώ - ελβετικού φράγκου, καθώς δεν είχαν λόγο να συμβληθούν σ' αυτό το νόμισμα, αφού δεν διέθεταν εισοδήματα σε ελβετικά φράγκα, γεγονός που γνώριζε η εναγομένη. Ότι κατά την εκταμίευση των ποσών των δανείων, μεταβιβάστηκαν σ' αυτούς κατά κυριότητα τα ανωτέρω ποσά των 36.013,56, 119.445,85 και 24.828,46 ευρώ, ήτοι συνολικά 180.287,87 ευρώ και όχι τα άνω ποσά ελβετικών φράγκων συνολικού ύψους 291.255,96 CHF, τα οποία μεταβιβάστηκαν σ' αυτούς μόνο εικονικά και λογιστικά. Ότι η ισοτιμία ευρώ και ελβετικού φράγκου ανερχόταν σε 1,613 την 4.1.2007 (που ήταν η ημερομηνία εκταμίευσης του πρώτου δανείου), σε 1,612 την 12.1.2007 (που ήταν η ημερομηνία εκταμίευσης του δεύτερου δανείου) και σε 1,636 ευρώ την 10.4.2007 (που ήταν η ημερομηνία εκταμίευσης του τρίτου δανείου), ενώ τα σχετικά μεγέθη σταδιακά μειώθηκαν, μέχρι που την 9.1.2015 (ημερομηνία σύνταξης της αγωγής) η ισοτιμία κατέληξε να διαμορφωθεί σε 1,2054. Ότι λόγω της ανατίμησης αυτής του ελβετικού φράγκου μειώθηκε αντίστοιχα η αποτιμώμενη σε ελβετικά φράγκα αξία των καταβολών σε ευρώ στις οποίες οι ίδιοι είχαν προβεί μέχρι τότε εκπληρώνοντας τις συμβατικές υποχρεώσεις τους, κατά τρόπο ώστε, αντί της αρχικής συνολικής οφειλής κεφαλαίου ύψους 291.255,96 ελβετικών φράγκων ή συνολικά 180.287,87 ευρώ με βάση την ισοτιμία των άνω νομισμάτων κατά τους χρόνους εκταμίευσης των δανείων, οι ίδιοι κατά την ημερομηνία σύνταξης της αγωγής (9.1.2015) να οφείλουν συνολικό ποσό 223.873,42 ελβετικών φράγκων ή 185.725,42 ευρώ. Ότι κατά την κατάρτιση των άνω συμβάσεων δανείων οι υπάλληλοι της εναγομένης δεν τους ενημέρωσαν για το συναλλαγματικό κίνδυνο που αναλάμβαναν, ούτε για τις επιπτώσεις που θα μπορούσε να έχει μια σοβαρή υποτίμηση του ευρώ έναντι του ελβετικού νομίσματος, στο ύψος τόσο των εξοφλητικών δόσεων, όσο και του κεφαλαίου των ανωτέρω δανείων. Με βάση το ιστορικό αυτό ζήτησαν, κατά την κύρια βάση της αγωγής τους, να αναγνωρισθεί ότι οι μεταξύ των ιδίων και της εναγομένης άνω συμβάσεις στεγαστικών δανείων με αριθ. ..., ... και ... αντίστοιχα είναι ανυπόστατες, καθώς ουδέ-

ποτε έλαβε χώρα, κατά τη συναλλακτική τους σχέση, μεταβίβαση της κυριότητας και παράδοση του δανεισθέντος ποσού των ελβετικών φράγκων, όπως απαιτείται με βάση τον παραδοτικό (re καταρτιζόμενο) χαρακτήρα των δανειακών συμβάσεων, αφού κάθε οφειλή τους σε ελβετικό φράγκο προέκυψε μόνο εικονικά και λογιστικά και όχι από πραγματική μεταβίβαση του ποσού αυτού, με συνέπεια να μη θεμελιώνεται καμιά νόμιμη αξίωση της εναγομένης σε βάρος τους για επιστροφή του συνολικού ποσού των 291.255,96 ελβετικών φράγκων. Επικουρικά, ζήτησαν να αναγνωρισθεί ότι είναι άκυρες οι ίδιες συμβάσεις, ως αντίθετες σε ισχύουσες απαγορευτικές διατάξεις νόμου κατά το άρθρο 174 ΑΚ και συγκεκριμένα σ' αυτές της Π.Δ.Τ.Ε. 1955/1991, που προβλέπουν ότι η πίστωση για την κάλυψη στεγαστικών αναγκών στην Ελλάδα είναι επιτρεπτή μόνο με τη μορφή του δανείου κατά την ΑΚ 806 και όχι με οποιαδήποτε άλλη μορφή χρηματοδότησης (όπως οι προκείμενες, στις οποίες γίνεται χρήση χρηματοπιστωτικών παραγώγων, όπως είναι και τα δάνεια σε ελβετικό φράγκο), καθώς και σ' αυτές της Π.Δ.Τ.Ε. 2325/1994, που προβλέπουν τις επιτρεπτές περιπτώσεις χορήγησης συναλλάγματος από τις Τράπεζες στην Ελλάδα [και δη μόνο για σύναψη ή εκτέλεση συναλλαγής όταν το αντικείμενο της συναλλαγής βρίσκεται στο εξωτερικό ή όταν ο πωλητής του ακινήτου είναι μη Έλληνας ή κάτοικος εξωτερικού και όχι στις επίδικες περιπτώσεις που χορηγήθηκε συνάλλαγμα για την κάλυψη στεγαστικών (και όχι μόνο) αναγκών των εναγόντων στο εσωτερικό]. Επικουρικά, ζήτησαν να αναγνωρισθεί ότι είναι άκυρες οι άνω τραπεζικές συμβάσεις στεγαστικών δανείων ως αντίθετες σε απαγορευτικές διατάξεις νόμου κατά το άρθρο 174 ΑΚ, καθώς αυτές περιλαμβάνουν προδιατυπωμένο τον με αριθμό 7 όρο, κατά τον οποίο «Ο οφειλέτης υποχρεούται να καταβάλει στην Τράπεζα ακριβόχρονα τις προς εξόφληση του δανείου δόσεις, σύμφωνα με τα ειδικότερα αναφερόμενα στο προσάρτημα της παρούσας. Εφ' όσον το δάνειο ή οποιοδήποτε τμήμα αυτού έχει χορηγηθεί σε συνάλλαγμα, ο οφειλέτης υποχρεούται να εκπληρώσει τις εντεύθεν υποχρεώσεις του προς την τράπεζα είτε στο νόμισμα της χορήγησης, είτε σε ευρο με βάση την τρέχουσα τιμή πώλησης του νομίσματος χορήγησης την ημέρα της καταβολής», ο οποίος ουδέποτε αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης, δεν ήταν σαφής και

κατανοητός, τον αγνοούσαν ανυπαίτια και επιφέρει σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των αντισυμβαλλόμενων στις παραπάνω συμβάσεις μερών, σε βάρος των ιδίων ως καταναλωτών, με αποτέλεσμα να είναι απαγορευμένος και άκυρος ως καταχρηστικός κατ' άρθρο 2 §§ 6 και 7 ν. 2251/1994 «για την προστασία των καταναλωτών» και να συνεπιφέρει την ολική ακυρότητα των δανειακών συμβάσεων κατ' άρθρο 181 ΑΚ, αφού δεν θα είχαν επιχειρηθεί από τους ίδιους χωρίς τον άνω άκυρο όρο. Επικουρικά, ζήτησαν να αναγνωρισθεί η ακυρότητα αυτοτελώς του άνω όρου 7 των συμβάσεων στεγαστικών δανείων ως αντίθετου σε απαγορευτικές διατάξεις νόμου κατά το άρθρο 174 ΑΚ και δη σ' αυτές του άρθρου 2 §§ 6 και 7 ν. 2251/1994 «για την προστασία των καταναλωτών», διότι επιφέρει σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των αντισυμβαλλόμενων στις παραπάνω συμβάσεις μερών σε βάρος των ιδίων ως καταναλωτών, με πλήρωση του κενού που θα δημιουργηθεί κατά τις αρχές της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών (άρθρο 200 ΑΚ) που αναλύονται ειδικότερα. Επικουρικά, ζήτησαν να απαγγελθεί η ακυρότητα κάθε άλλου όρου των συμβάσεων δανείων με τον οποίον επιρρίπτεται στους ίδιους ο συναλλαγματικός κίνδυνος και οδηγεί στο ίδιο αποτέλεσμα με τον άνω προδιατυπωμένο όρο. Επικουρικά, για την περίπτωση αναγνώρισης της ακυρότητας του άνω όρου, ζήτησαν, με επίκληση των άρθρων 388 και 288 ΑΚ, να υποχρεωθεί η εναγόμενη να αναπροσαρμόσει την οφειλή τους από τη λήψη των δανείων και μέχρι την ολοσχερή εξόφλησή τους στο προσήκον μέτρο και σε ευρώ, με βάση την ισοτιμία μεταξύ των άνω νομισμάτων κατά το χρόνο εκταμίευσης των δανείων, άλλως να την υπολογίσει εξαρχής σε ευρώ. Ειδικότερα ζήτησαν να αναγνωρισθεί ότι έως και την 1.10.2014, το οφειλόμενο από τους ίδιους άληκτο κεφάλαιο των επιδικών δανείων, υπολογιζόμενο σύμφωνα με την ισοτιμία ευρώ - ελβετικού φράγκου κατά την ημέρα εκταμίευσής τους, ανέρχονταν: i) για την από 22.11.2006 δανειακή σύμβαση, με άληκτο κεφάλαιο 37.938,28 ελβετικών φράγκων κατά την 1.10.2014, στο ποσό των 23.520,32 ευρώ, ii) για την από 8.2.2006 δανειακή σύμβαση, με άληκτο κεφάλαιο 166.382,27 ελβετικών φράγκων κατά την 1.10.2014, στο ποσό των 103.214,81 ευρώ, και iii) για την από 16.3.2007 δανειακή σύμβαση, με άληκτο

κεφάλαιο 19.552,87 ελβετικών φράγκων κατά την 1.10.2014, στο ποσό των 11.951,63 ευρώ.

Με την εκκαλούμενη με αριθ. 619/2016 οριστική του απόφαση το πρωτοβάθμιο δικαστήριο –αφού απέρριψε την κύρια και όλες τις επικουρικές βάσεις της αγωγής, πλην της 3ης επικουρικής βάσης της αγωγής με την οποία οι ενάγοντες ζητούσαν να αναγνωρισθεί η ακυρότητα αυτοτελώς του όρου 7 των συμβάσεων στεγαστικών δανείων ως αντίθετου σε απαγορευτικές διατάξεις νόμου κατά το άρθρο 174 ΑΚ και δη σ' αυτές του άρθρου 2 §§ 6 και 7 ν. 2251/1994 «για την προστασία των καταναλωτών» και αναγνώρισε ότι ο άνω όρος είναι καταχρηστικός και ως τέτοιος άκυρος κατά τις ανωτέρω διατάξεις, ακολούθως δε, με συμπληρωματική, κατ' άρθρο 200 ΑΚ ερμηνεία των δανειακών συμβάσεων αναφορικά με την ισοτιμία βάσει της οποίας υπολογίζονται οι καταβολές σε ευρώ που οι ενάγοντες πραγματοποιούν προς εξόφληση των οφειλών τους– αναγνώρισε ότι οι καταβολές αυτές πρέπει να υπολογίζονται σε ελβετικά φράγκα με βάση τη μεταξύ των δύο νομισμάτων συναλλαγματική ισοτιμία που ίσχυε κατά την ημέρα εκταμίευσης των δανείων...

Κατά τη διάταξη του άρθρου 2 § 6 ν. 2251/1994 «Προστασία Καταναλωτών», όπως ίσχυε πριν από την αναθεώρησή του με τον ν. 3587/2007 (ΦΕΚ 152 Α/10.7.2007), οι γενικοί όροι των συναλλαγών (ΓΟΣ), δηλαδή οι όροι που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για αόριστο αριθμό μελλοντικών συμβάσεων, απαγορεύονται και είναι άκυροι εάν έχουν ως αποτέλεσμα την υπέρμετρη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή. Ο ν. 2251/1994 αποτελεί ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο της Οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 5.4.1993 «σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με τους καταναλωτές». Στο άρθρο 3 § 1 της εν λόγω Οδηγίας ορίζεται ότι «ρήτρα σύμβασης που δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης θεωρείται καταχρηστική, όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί σε βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση», ενώ κατά τη διάταξη του άρθρου 8 της ίδιας Οδηγίας «τα Κράτη - Μέλη μπορούν να θεσπίζουν ή να διατηρούν, στον τομέα που διέπεται από την παρούσα Οδηγία, αυστηρότερες διατάξεις, σύμφωνες προς τη Συνθήκη, για να εξασφαλίζεται μεγα-

λύτερη προστασία στον καταναλωτή». Η ρύθμιση της § 6 του άρθρου 2 ν. 2251/1994 αποτελεί εξειδίκευση της γενικής αρχής του άρθρου 281 ΑΚ, κατά την οποία απαγορεύεται η καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος ή η κατάχρηση ενός θεσμού, όπως είναι η συμβατική ελευθερία. Η ως άνω διάταξη του ν. 2251/1994, όπως ανωτέρω ίσχυε, διαλαμβάνοντας τον όρο «υπέρμετρη διατάραξη» της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων, περιείχε απόκλιση από τη διατύπωση του άρθρου 3 § 1 της Οδηγίας, στην οποία χρησιμοποιείται η έκφραση «σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των μερών». Η στενή γραμματική ερμηνεία του όρου «υπέρμετρη» διατάραξη αποτελεί σημαντικό περιορισμό της εκτάσεως του ελέγχου του περιεχομένου των ΓΟΣ και συνεπώς συνιστά παροχή μειωμένης προστασίας του καταναλωτή έναντι εκείνης της Οδηγίας. Η ανάγκη εναρμονισμένης προς την Οδηγία ερμηνείας του εθνικού δικαίου επιβάλλει να ερμηνεύεται διασταλτικά ο όρος υπέρμετρη διατάραξη, ώστε να αντιστοιχεί στη σημαντική ανισορροπία. Η ίδια ανάγκη επιβάλλει να αποδοθεί η ίδια έννοια μέσω τελεολογικής συστολής στον όρο διατάραξη και μετά την απάλειψη του όρου «υπέρμετρη» στην οποία προέβη ο νεότερος νομοθέτης με το άρθρο 10 § 24 στ. β' ν. 2741/1999. Συνεπώς, και μετά την τροποποίηση αυτή, προϋπόθεση της καταχρηστικότητας κάποιου ΓΟΣ είναι η με αυτόν ουσιώδης ή σημαντική διατάραξη της συμβατικής ισορροπίας (ΟΛΑΠ 6/2006). Πλέον το άρθρο 2 § 6 του ως άνω νόμου αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 § 2 ν. 3587/2007 και ορίζει ότι οι ΓΟΣ που επιφέρουν τη σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλόμενων σε βάρος του καταναλωτή απαγορεύονται και είναι άκυροι. Περαιτέρω, η αρχή της διαφάνειας των συμβατικών όρων που χωρίς διαπραγμάτευση εντάσσονται στη σύμβαση μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή διακηρύσσεται στην 20η αιτιολογική σκέψη και προκύπτει από τα άρθρα 4 § 2 και 5 εδάφ. α' της Οδηγίας 93/13. Στο εσωτερικό δίκαιο η ίδια αρχή περιέχεται στο άρθρο 2 § 2 εδάφ. α' και 2 § 7 περ. ε' και ια' ν. 2251/1994. Η αρχή αυτή αποτελεί εκδήλωση του προτύπου πληροφόρησης που ενισχύει την προσωπική ευθύνη του καταναλωτή για την συμβατική επιλογή του με την παροχή σε αυτόν προστασίας εμφανιζόμενης υπό την μορφή της εξασφάλισης ενός επιπέδου

πληροφόρησης, το οποίο θα καθιστά τον ίδιο υπεύθυνο φορέα λήψης αποφάσεων εντός μιας αγοράς όπου λειτουργούν οι κανόνες του ανταγωνισμού. Το συγκεκριμένο πρότυπο πληροφόρησης κατά τη νομολογία του ΔΕΚ έχει ως αποδέκτη το μέσο καταναλωτή, ο οποίος έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος (απόφαση ΔΕΕ της 30ης Απριλίου 2014 στην υπόθεση *Arg ad Kasler* κ.λπ. κατά *OTP Jeslalogbank Zrt*, 26/13, σκέψη 74). Υπό το πρίσμα αυτό εξεταζόμενη η επιβολή συγκεκριμένων συμβατικών όρων μέσω μίας επέμβασης προκαλούμενης από την υπαγωγή της υπόθεσης σε δικαστική διάγνωση αποκλείεται να αποτελεί τον κανόνα, αφού αυτή εμφανίζει επικουρικό χαρακτήρα για την κάλυψη των περιπτώσεων όπου ο ανταγωνισμός δεν λειτουργεί ή λειτουργεί πλημμελώς εξαιτίας της εμφάνισης κάποιου πληροφοριακού ελλείμματος. Η Οδηγία 93/13, καταλείποντας τη σχετική ευχέρεια επιλογής στον εσωτερικό νομοθέτη, δεν περιέχει ρυθμίσεις που προβλέπουν τον έλεγχο υπό το πρίσμα της αρχής της διαφάνειας της ένταξης των όρων στη σύμβαση, ενώ οι προαναφερόμενοι κανόνες του ν. 2251/1994 επιβάλλουν να ερευνάται εάν επιτρέπεται η ένταξη του αδιαφανούς όρου στο συμβατικό περιεχόμενο της σχέσης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, καθώς και εάν προκαλείται ακυρότητα της σχετικής ρήτρας λόγω του ασαφούς περιεχομένου της. Με δεδομένο όμως ότι κατά κανόνα το περιεχόμενο του ελεγχόμενου όρου είναι απλό και κατανοητό για τον καταναλωτή από γραμματική και γλωσσική άποψη, ώστε ο έλεγχος ένταξης κατά το άρθρο 2 § 2 εδάφ. α' ν. 2251/1994 να μην αποβαίνει αρνητικός αναγκάτως, η έρευνα να επιχειρείται κυρίως σε σχέση με περιεχόμενο, το οποίο επιβάλλεται να διαμορφώνεται κατά τρόπο ώστε ο καταναλωτής να είναι σε θέση να διαγνώσει εκ των προτέρων κρίσιμα στοιχεία ή μεγέθη της σύμβασης. Ειδικότερα, τα μεγέθη που περικλείονται στη βασική σχέση παροχής και τιμήματος δεν υποβάλλονται σε έλεγχο καταχρηστικότητας σύμφωνα με τη 19η αιτιολογική σκέψη και τον κανόνα του άρθρου 4 § 2 της Οδηγίας 93/13, καθώς και κατά το άρθρο 2 § 6 εδάφ. α' ν. 2251/1994, ερμηνευόμενο με τη μέθοδο της τελεολογικής συστολής του κανονιστικού του περιεχομένου. Όμως, το ίδιο το άρθρο 4 § 2, συμπληρώνοντας τη ρύθμιση του άρθρου 5 εδάφ. α' της Οδηγίας, επιβάλλει οι σχετικοί όροι που ανάγονται στα ουσιώδη μέρη της

συμβάσεως (*essentialia negotii*) να μην αποδίδονται κατά τρόπο ασαφή, ακατανόητο ή παραπλανητικό, ώστε να μην παραβιάζεται η αρχή της διαφάνειας (ΑΠ 561/2014, ΑΠ 652/2010 ΔΕΕ 2010. 943, ΑΠ 430/2005 ΕλλΔνη 2005. 802) σε σχέση με τις οικονομικές επιβαρύνσεις του καταναλωτή με τη χρήση αδιαφανών ρητρών, που συγκαλύπτουν την πραγματική νομική και οικονομική κατάσταση, προκαλώντας κίνδυνο ο τελευταίος είτε να απόσχει από την άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων του είτε να αποδεχθεί αξιώσεις τις οποίες εμφανίζεται να έχει ο προμηθευτής. Ο αποκλεισμός του ελέγχου καταχρηστικότητας των συμβατικών όρων που περιγράφουν τη σχέση αναλογίας μεταξύ παροχής και τιμήματος προκαλείται εξαιτίας της αδυναμίας αναγωγής της δικαιοδοτικής κρίσης σε κάποιο υφιστάμενο αντικειμενικό πρότυπο επιμέτρησης, κυρίως όμως αποδίδεται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα των σχετικών ρητρών, αφού μέσω αυτών διαμορφώνεται το κύριο χαρακτηριστικό περιεχόμενο της συμβάσεως, σε σχέση με το οποίο είναι και παραμένει επικεντρωμένο το ενδιαφέρον αυτοπροστασίας του καταναλωτή και εκδηλώνεται επιμέλεια εκ μέρους του για την συγκέντρωση των σχετικών πληροφοριών. Υπό το πρίσμα και της ως άνω συμπεριφοράς που είναι αναμενόμενο να εκδηλώνεται από τον καταναλωτή, οι συγκεκριμένοι συμβατικοί όροι υποβάλλονται σε έλεγχο ώστε να διαγνωστεί εάν είναι σύμφωνοι με την αρχή της διαφάνειας, η οποία αναλύεται ειδικότερα στην αρχή της σαφούς και κατανοητής διατύπωσης, στην αρχή του ορισμένου ή οριστού περιεχομένου και στην αρχή της προβλεψιμότητας της χρήσεως των όρων, που ταυτίζεται με τον αποκλεισμό απροσδόκητων, αιφνιδιαστικών ή παραπλανητικών ρητρών. Ως προβλέψιμος χαρακτηρίζεται ο όρος, που είναι όμοιος με αυτούς που συνήθως εμφανίζονται και διαμορφώνουν το αντίστοιχο περιεχόμενο των ίδιου τύπου συμβάσεων με τις οποίες η επιβαλλόμενη στον καταναλωτή οικονομική επιβάρυνση είναι ορισμένη ή προκύπτει ο αριθμητικός της προσδιορισμός από συγκεκριμένες εκτιθέμενες παραμέτρους, με την εκτέλεση από τον καταναλωτή απλού μαθηματικού υπολογισμού. Οι όροι που εμφανίζουν τα χαρακτηριστικά αυτά είναι αναμενόμενοι για τους καταναλωτές που επιλέγουν να μετέχουν στον αντίστοιχο συμβατικό τύπο, κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται ένα υψηλό επίπεδο αυτοπροστασίας μέσω της λειτουργίας του ανταγωνι-

σμού, ώστε να αποκλείεται η δικαιοδοτική επέμβαση και η επιβολή μιας διαφορετικής διαμόρφωσης του συμβατικού περιεχόμενου.

Εξάλλου, κατά τη 13η αιτιολογική σκέψη του Προοιμίου της Οδηγίας 93/13, οι κανόνες ενδοτικού και κατά μείζονα λόγο αναγκαστικού δικαίου των εθνικών δικαίων θεωρείται ότι δεν περιέχουν καταχρηστικές ρήτρες. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 1 § 2 εδάφ. α' και β' της Οδηγίας, δεν υπόκεινται στις διατάξεις της οι συμβατικές ρήτρες που απηχούν νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις αναγκαστικού δικαίου και οι κανόνες που εφαρμόζονται κατά νόμο μεταξύ των συμβαλλομένων, αν δεν έχει συμφωνηθεί άλλως (κανόνες ενδοτικού δικαίου). Η ρύθμιση αυτή αποκλείει τον έλεγχο των χαρακτηριζόμενων ως δηλωτικών όρων, διότι αυτοί αποδίδουν κανόνες οι οποίοι και χωρίς τη σχετική συμβατική παραπομπή σε αυτούς θα ήταν εφαρμοστέοι. Όμως, ο χαρακτήρας κάποιου συμβατικού όρου ως δηλωτικού αναιρείται στις περιπτώσεις που το περιεχόμενό του δεν είναι κατανοητό και βέβαιο, αλλά ασαφές και αμφισβητούμενο, κατά τρόπο ώστε να μην προκύπτει η υποχρέωση ή ευθύνη που αναλαμβάνει ο καταναλωτής σύμφωνα με τη σχετική ρήτρα και να επιβάλλεται η εξέταση της ισχύος της υπό το πρίσμα της αρχής της διαφάνειας. Εφόσον από τον έλεγχο του συγκεκριμένου όρου προκύψει η ακυρότητα αυτού, προκαλείται κενό, η πλήρωση του οποίου δεν επιτρέπεται να επιχειρηθεί με συμπλήρωση από το δικαστήριο του σχετικού τμήματος της συμβάσεως, όπως ειδικότερα το άρθρο 6 § 1 της Οδηγίας έχει ερμηνευτεί από το ΔΕΕ (απόφαση ΔΕΕ της 14ής Φεβρουάριου 2012, στην υπόθεση Banco Espanol de Credito SA κατά Joaquin Calderon Camino, 618/10, σκέψη 73), προκειμένου να μην αναιρείται η αποτροπή του προμηθευτή από τη χρήση καταχρηστικών όρων, με τη διάσωση αυτών τροποποιημένων. Αντιθέτως, στον ίδιο κανόνα δεν αντιτίθεται η κάλυψη του κενού που ανακύπτει με την εφαρμογή του περιεχομένου της ρύθμισης, η οποία διαλαμβάνεται στην αντίστοιχη διάταξη ενδοτικού δικαίου (απόφαση ΔΕΕ της 30ης Απριλίου 2014, στην υπόθεση Arpad Kasler κ.λπ. κατά OTP j eslablogbank Zrt, 26/13, σκέψη 74, ΤρΕφΘρ 24/2017 ΤΝΠ-Νόμος).

Στην προκειμένη περίπτωση ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά αναφορικά με τα κεφάλαια της εκκαλουμένης που προσβάλλονται με την

έφεση: Δυνάμει των υπ' αριθ. ..., ... και ... έγγραφων συμβάσεων στεγαστικών δανείων μετά των επ' αυτών Προσαρτημάτων I και II, που καταρτίστηκαν στο υποκατάστημα της εναγομένης ανώνυμης τραπεζικής εταιρίας στο Κερατσίνι Αττικής στις 22.11.2006, 8.12.2006 και 16.3.2007 αντίστοιχα μεταξύ των εναγόντων συζύγων ως δανειοληπτών και της εναγομένης ως δανείστριας, συμφωνήθηκε η χορήγηση από την τελευταία στους πρώτους τριών στεγαστικών δανείων, σε σχέση με τα οποία ως νόμισμα εκπλήρωσης της οφειλόμενης εκ μέρους της παροχής ορίστηκε το ελβετικό φράγκο. Το ύψος των δανείων προσδιορίστηκε σε 58.089,87, 192.546,72 και 40.619,37 ελβετικά φράγκα αντίστοιχα και επιπλέον συμφωνήθηκε ότι οι ενάγοντες θα αποδώσουν τα δάνεια σε 120, 360 και 180 αντίστοιχα μηνιαίες τοκοχρεωλυτικές δόσεις, καταβλητέες κατά την πρώτη εργάσιμη ημέρα κάθε μήνα, με χρονικό σημείο έναρξης των καταβολών το μήνα Μάρτιο του 2007 για τα δυο πρώτα δάνεια και τον Ιούνιο του ίδιου έτους για το τρίτο. Το επιτόκιο συμφωνήθηκε να είναι κυμαινόμενο και σε σχέση με το χρονικό διάστημα μεταξύ της ημέρας εκταμίευσης έως το τέλος του επόμενου μήνα προσδιορίστηκε ίσο με το LIBOR μηνιαίας διάρκειας που ισχύει κατά τις δύο εργάσιμες ημέρες οι οποίες προηγούνται της ημέρας εκταμίευσης. Για το διάστημα που ακολουθεί τη λήξη της ως άνω περιόδου το επιτόκιο κάθε μηνιαίας οφειλής συμφωνήθηκε ίσο με το LIBOR μηνιαίας διάρκειας που ισχύει κατά τις δύο εργάσιμες ημέρες που προηγούνται της λήξης του προηγούμενου μήνα, προσαυξημένο κατά 1,75 ποσοστιαία μονάδα για το πρώτο δάνειο, κατά 1,45 ποσοστιαία μονάδα για το δεύτερο δάνειο και κατά 2,25 ποσοστιαίες μονάδες για το τρίτο δάνειο. Στο σχετικό τμήμα του προσαρτήματος I των ως άνω συμβάσεων το LIBOR προσδιορίζεται ως ο αριθμητικός μέσος όρος (στρογγυλοποιημένος προς τα άνω μέχρι τέσσερα δεκαδικά ψηφία), που αποδίδει τα επιτόκια, τα οποία προσφέρονται στην διατραπεζική αγορά του Λονδίνου, στις 11.00 π.μ. περίπου ώρα Λονδίνου, κατά τις δύο εργάσιμες ημέρες για το Λονδίνο και την Αθήνα που προηγούνται της εκταμίευσης. Τα ποσά των δανείων συμφωνήθηκε ότι θα κατατεθούν από την εναγόμενη με πίστωση του τηρούμενου εκ μέρους της υπ' αριθ. ... λογαριασμού, από τον οποίο, με αντίστοιχη χρέωση, θα τα αναλάμβαναν οι εναγόμενοι. Κατά την λειτουργία της συμβατικής σχέσης από την εκταμίευση

των δανείων και ακολούθως, με επιμέλεια της εναγομένης, τηρήθηκε ο υπ' αριθ. ... λογαριασμός, όπου καταχωρίζονται, αποτιμώμενα σε ελβετικά φράγκα, τα ποσά κεφαλαίου που οι ενάγοντες ανέλαβαν, οι οφειλόμενοι τόκοι και οι επιχειρούμενες από αυτούς καταβολές. Για να καλυφθούν οι ανάγκες των εναγόντων συμφωνήθηκε πριν την ανάληψη των ποσών των δανείων να συντελεστεί η μετατροπή σε ευρώ του αποτιμώμενου σε ελβετικά φράγκα αριθμητικού μεγέθους αυτών και να αναληφθούν από τους ίδιους τα σχετικά ποσά, εκφραζόμενα στις αντίστοιχες νομισματικές μονάδες του νομίσματος μετατροπής, που υπολογίζεται με την ισχύουσα κατά τα ίδια χρονικά σημεία ισοτιμία. Με τον τρόπο αυτό αναλήφθηκε από τους ενάγοντες α) την 4.1.2007 το ποσό των 36.013,56 ευρώ, στο οποίο υπολογίστηκε ότι αντιστοιχεί το χορηγούμενο δάνειο των 58.089,87 ελβετικών φράγκων με την ισχύουσα κατά την ημερομηνία ανάληψης ισοτιμία μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου που ανερχόταν σε 1,613, β) την 12.1.2007 το ποσό των 119.445,85 ευρώ, στο οποίο υπολογίστηκε ότι αντιστοιχεί το χορηγούμενο δάνειο των 192.546,72 ελβετικών φράγκων με την ισχύουσα κατά την ημερομηνία ανάληψης ισοτιμία μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου που ανερχόταν σε 1,612, και γ) την 10.4.2007 το ποσό των 24.828,46 ευρώ, στο οποίο υπολογίστηκε ότι αντιστοιχεί το χορηγούμενο δάνειο των 40.619,37 ελβετικών φράγκων με την ισχύουσα κατά την ημερομηνία ανάληψης ισοτιμία μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου που ανερχόταν σε 1,636. Επίσης, σε σχέση με τον τρόπο εκπλήρωσης της συμβατικής υποχρέωσης την οποία αναλάμβαναν οι ενάγοντες, στον έντυπο όρο 7 των συμβάσεων περιλήφθηκε ως συμφωνία μεταξύ των μερών η παροχή στους προαναφερόμενους οφειλότες της υπαλλακτικής ευχέρειας να εκπληρώσουν την οφειλή είτε στο νόμισμα χορήγησης είτε σε ευρώ, με βάση την τρέχουσα τιμή πώλησης του νομίσματος χορήγησης κατά την ημέρα της καταβολής. Με τον ειδικότερο όρο 13 του παραρτήματος I των συμβάσεων παρασχέθηκε στους ενάγοντες δικαίωμα να προκαλέσουν σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο τη μετατροπή του νομίσματος εκπλήρωσης της συμβατικής σχέσης κατά το μέρος αυτής που υπολείπεται μέχρι τη λήξη της, με την υποβολή εκ μέρους τους αντιστοίχου περιεχομένου έγγραφης δήλωσης, μετά από προειδοποίηση της εναγομένης ένα μήνα πριν τη συντέλεση της μετατροπής.

Επιπλέον με το προσάρτημα II των συμβάσεων συμφωνήθηκε η παροχή στους ενάγοντες προστασίας διάρκειας 36 μηνών από συναλλαγματικές διακυμάνσεις και ορίστηκε ότι η απόδοση των δανείων σε ευρώ θα αποτιμάται σύμφωνα με την τιμή πώλησης του νομίσματος χορήγησης κατά την ημέρα της καταβολής, όπως αυτή καθορίζεται και αναγράφεται στο Πίνακα Δελτίων Συναλλάγματος της εναγομένης. Εκτός αυτού, με τον ίδιο ως άνω όρο τέθηκε περιορισμός μέχρι του ποσοστού 5% σε σχέση με την διακύμανση του ανωτάτου ορίου μείωσης της ισοτιμίας που θα ισχύει κατά το χρόνο εκπλήρωσης της οφειλής από τους ενάγοντες, σε σύγκριση με το ίδιο μέγεθος όπως είχε διαμορφωθεί κατά την ημέρα εκταμίευσης. Με δεδομένο το ως άνω περιγραφόμενο περιεχόμενο της συμβατικής σχέσης μεταξύ των διαδίκων, αυτή αποκλείεται να χαρακτηριστεί ως επενδυτική σύμβαση, όπως αβάσιμα επιχειρούν να προβάλλουν οι ενάγοντες, αφού αναγκαίο και ουσιώδες χαρακτηριστικό της τελευταίας είναι η διάθεση εκ μέρους του συμβαλλομένου επενδυτή κεφαλαίου, προκειμένου να τοποθετηθεί αυτό επωφελώς σε χρηματοπιστωτικά μέσα. Στη συγκεκριμένη όμως περίπτωση οι ενάγοντες δεν διέθεσαν αλλά χορηγήθηκαν από την εναγομένη σε αυτούς με την μορφή δανείων συγκεκριμένα ποσά κεφαλαίων, προκειμένου να διατεθούν από τους ίδιους για την κάλυψη καταναλωτικών αναγκών τους, μη σχετιζόμενων με την εξυπηρέτηση κάποιας επαγγελματικής ή εμπορικής τους δραστηριότητας. Οι συμβάσεις αυτές, όπως και όλοι οι όροι που διαμορφώνουν το περιεχόμενό τους, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και ο άνω μνημονεύμενος όρος 7, δεν εμφάνιζαν οποιαδήποτε απόκλιση απ' όλες τις λοιπές ομοειδείς και ίδιου περιεχομένου συμβάσεις χορήγησης στεγαστικών δανείων σε ελβετικά φράγκα, οι οποίες επαναλαμβάνονταν μεταξύ ληπτών και τραπεζών κατά την περίοδο των ετών που προηγήθηκαν και ακολούθησαν του χρόνου κατάρτισής τους. Οι συγκεκριμένες συμβατικές σχέσεις, ταυτιζόμενες με όλες τις άλλες της ίδιας κατηγορίας συμβάσεις, λόγω της συχνής εμφάνισής τους κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, είχαν διαμορφώσει τον αντίστοιχο ενιαίο τύπο σύμβασης χορήγησης στεγαστικού δανείων σε ελβετικό φράγκα. Οι όροι των συμβάσεων αυτών ήταν συγκεκριμένοι, ομοίου περιεχομένου με τους προαναφερόμενους και συνιστούσαν τους γενικούς όρους συναλλαγών που

διαλαμβάνονταν στα έντυπα των σχετικών συμβάσεων, τις οποίες επέλεξαν οι καταναλωτές, εκτιμώντας ότι αυτές αποτελούν την βέλτιστη για τους ίδιους μορφή συμβατικής δέσμευσης. Η εκτίμηση αυτή των καταναλωτών ήταν αποτέλεσμα της λήψης, αποτίμησης και επιβεβαίωσης εκ μέρους τους των αναγκαίων πληροφοριών, από τις οποίες προέκυπτε ότι ήταν αυξημένη η σχέση συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου, κατά τρόπο ώστε να είναι ευνοϊκή για τους ίδιους η διαμόρφωση του ύψους της καταβαλλόμενης εκ μέρους τους τμηματικής χρηματικής παροχής την οποία όφειλαν σε εκπλήρωση της υποχρέωσης απόδοσης των δανείων, ενώ επιπλέον και το επιτόκιο LIBOR ήταν σημαντικά μειωμένο έναντι του αντίστοιχου EURIBOR. Όλες οι προαναφερόμενες πληροφορίες, που ήταν βάσιμες για την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αναδεικνύουν τη σχέση συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου, η οποία αποτελεί το ειδικό χαρακτηριστικό που διακρίνει τον ανωτέρω περιγραφόμενο τύπο των συμβατικών σχέσεων στις οποίες περιλαμβάνονται και οι επίδικες, ως το κυρίαρχο αντικείμενο λήψης ενημέρωσης των καταναλωτών που επέλεξαν τις αντίστοιχες συμβατικές μορφές. Οι ενάγοντες περιλαμβάνονται μεταξύ των καταναλωτών αυτών, σε σχέση με τους οποίους η λήψη των σχετικών πληροφοριών εκτιμήθηκε και λειτούργησε κατά τρόπο ώστε να εκτιμήσουν ότι, εντός του πεδίου ανάπτυξης του ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών συμβάσεων, ήταν για τους ίδιους πλέον συμφέρον να υπαχθούν στον ως άνω ειδικότερο συμβατικό τύπο, που, λόγω του σύμφυτου με την μεταβλητότητα της νομισματικής ισοτιμίας, αναγκαία συνοδεύεται από την ανάληψη του συναλλαγματικού κινδύνου υποτίμησης του ευρώ έναντι του νομίσματος χορήγησης. Υπό το πρίσμα αυτό εξεταζόμενη η θέση των ενάγοντων ως καταναλωτών δεν χαρακτηρίζεται από ορισμένο πληροφοριακό έλλειμμα, ώστε να αναιρείται το υφιστάμενο σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν σε παραπάνω νομική σκέψη, πρότυπο πληροφόρησης και να εμφανίζεται αναγκαιότητα παροχής προστασίας σε αυτούς με την επιβολή κάποιου αναγκαστικού περιεχομένου στις συμβάσεις. Ειδικότερα, σε σχέση με τον όρο 7 των συμβάσεων μεταξύ των διαδίκων, αποδεικνύεται ότι αυτός, εκτός της γραμματικής και γλωσσικής σαφήνειας από την οποία χαρακτηρίζεται, δεν είναι παραπλανητικός,

αφού δεν συγκαλύπτει, ούτε διαστρεβλώνει το περιεχόμενό του, το οποίο οι ενάγοντες και οποιασδήποτε άλλος καταναλωτής που έχει τη συνήθη πληροφόρηση και είναι ευλόγως προσεκτικός και ενημερωμένος, ήταν σε θέση να αντιληφθούν, ώστε να πληροφορηθούν και να εκτιμήσουν τον αναλαμβανόμενο εκ μέρους τους συναλλαγματικό κίνδυνο. Εξάλλου, ο παραπάνω όρος είναι αυτός στον οποίο, όπως είναι αναμενόμενο, επικεντρώνεται το μείζον ενδιαφέρον ενημέρωσης των εναγόντων, δεδομένου ότι προσδιορίζει την κύρια υποχρέωση την οποία αναλαμβάνουν οι τελευταίοι. Σε σχέση με τα πρόσωπα των εναγόντων, οι οποίοι εργάζονται ως λογιστές, δεν έχει προκύψει ότι αυτοί στερούνται της μέσης ικανότητας πρόσληψης και επεξεργασίας όλων των ανωτέρω πληροφοριών σχετικά με την διαμόρφωση, σύμφωνα με τον παραπάνω όρο, της έκτασης και του περιεχομένου της κύριας συμβατικής τους υποχρέωσης. Εξάλλου, για την κατανόηση της υποχρέωσης αυτής και των συνεπειών που συνδέονται με την ανάληψή της δεν επιβαλλόταν οι ενάγοντες να έχουν εξειδικευμένες οικονομικές γνώσεις, ούτε κατά μείζονα λόγο ήταν αναγκαίο, αλλά και αναμενόμενο, να υποχρεωθούν από την εναγομένη σε λήψη εκτεταμένης και εξειδικευμένης ενημέρωσης της λειτουργίας του διεθνούς συστήματος διαμόρφωσης και μεταβολής των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ο συγκεκριμένος όρος των συμβάσεων ήταν απολύτως προβλέψιμος από τους ενάγοντες, αφού η ρήτρα που περιέχουν είναι πανομοιότυπη σ' αυτές και στις επαναλαμβανόμενες ανάλογες συμβάσεις, ως σύμφυτη με των τύπο αυτών. Ο αριθμητικός προσδιορισμός της οικονομικής επιβάρυνσης που οι ενάγοντες αναλάμβαναν δεν είναι αόριστος, αλλά ορισμένος και προκύπτει από την υφιστάμενη κατά την κρίσιμη περίοδο σχέση ισοτιμίας μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου, με την εκτέλεση ενός απλού μαθηματικού υπολογισμού. Επιπλέον, το ύψος της τρέχουσας τιμής πώλησης του ελβετικού φράγκου δεν ελέγχεται από την εναγομένη, αλλά προκύπτει από τη λειτουργία της διατραπεζικής αγοράς συναλλάγματος, ενώ είναι δεδομένη η ευχέρεια λήψης της σχετικής πληροφόρησης προερχόμενης από δημοσιεύσεις τύπου, από αναρτήσεις στο διαδίκτυο αλλά και από ανακοινώσεις που εκτίθενται σε οποιοδήποτε υποκατάστημα της εναγομένης ή κάποιας άλλης τράπεζας. Επιπρόσθετα, η εναγομένη στα καταστήματά της παρείχε ενημέρωση στους

καταναλωτές σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των διαφόρων συμβατικών τύπων χορήγησης στεγαστικών δανείων, παραδίδοντας σ' αυτούς προς μελέτη σχετικό έντυπο, στο οποίο, μεταξύ άλλων, ειδικότερα σε σχέση με το δανεισμό σε συνάλλαγμα, επισημαίνεται ως πλέον σημαντικός ο συναλλαγματικός κίνδυνος που προκαλείται σε περίπτωση υποτίμησης του ευρώ εξαιτίας της οικονομικής επιβάρυνσης που προκαλείται εφόσον η σχέση εξελιχθεί με τον τρόπο αυτό. Εξάλλου, δεν αποδείχθηκε ότι η εναγομένη προωθούσε στους καταναλωτές το συγκεκριμένο τύπο δανειακών συμβάσεων με την προβολή αποκλειστικά αυτών έναντι των άλλων συμβατικών τύπων, κατά τρόπο ώστε να αποκλείεται ή να περιορίζεται η ανάπτυξη της σχέσης ανταγωνισμού μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών συμβάσεων και η ελεύθερη συγκριτική εκτίμηση αυτών, όπως άλλωστε προκύπτει από το δεδομένο ότι σημαντικός αριθμός καταναλωτών, που δεν υπερτερούσε σε γνώσεις και εμπειρία από τους ενάγοντες, αποφάσισε να απορρίψει την ανάληψη του ίδιου συναλλαγματικού κινδύνου, επιλέγοντας να μην δανειστεί σε συνάλλαγμα, παρά το επωφελέστερο επιτόκιο, καθώς και την ευνοϊκή για το ευρώ διακύμανση της ισοτιμίας του με το ελβετικό φράγκο που επικρατούσαν κατά την συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Περαιτέρω, όπως αποδεικνύεται, η μείωση της ισοτιμίας μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου εκδηλώθηκε ως μία σταδιακή και διαρκής εξέλιξη που είχε την μορφή της διολίσθησης. Συγκεκριμένα, η σχέση ισοτιμίας την 26.4.2007 ήταν 1,6542, την 3.9.2007 1,6155, την 2.1.2008 1,6249, την 27.5.2008 1,6280, την 2.7.2008 1,5734, την 1.8.2008 1,6060, την 3.11.2008 1,4319, την 1.12.2008 1,5177, την 2.2.2009 1,4544, την 3.8.2009 1,4980, την 1.11.2010 1,3406, την 1.3.2011 1,2558, την 1.3.2011 1,1999, την 2.1.2012 1,1889, την 4.2.2013 1,2079, την 2.5.2013 1,1960, την 4.6.2013 1,2182, την 4.3.2014 1,195, την 22.6.2014 1,1936 και την 1.4.2015 1,0400. Εξαιτίας αυτής της εξέλιξης προκλήθηκε αντίστοιχα η σταδιακή ποσοτική μεγέθυνση του ύψους του ποσού σε ευρώ που ήταν υποχρεωμένοι να καταβάλλουν οι ενάγοντες για την κάλυψη των μηνιαία οφειλόμενων εκ μέρους τους τμηματικών χρηματικών παροχών, ενώ επιβραδύνθηκε ο ρυθμός ελάττωσης της αρχικής συνολικής οφειλής τους, η οποία ανέρχονταν σε 291.255,96 ελβετικά φράγκα ή 180.287,87 ευρώ κατά την ισοτιμία των άνω νομισμά-

των κατά το χρόνο της εκταμίευσης των δανείων. Έτσι, στις 1.4.2015, δηλαδή οκτώ έτη περίπου μετά την εκταμίευση αυτών, το άληκτο κεφάλαιό τους ανέρχονταν συνολικά σε 221.881,25 ελβετικά φράγκα, που αντιστοιχούσαν σε 213.347,34 ευρώ, ήτοι υπολείπονταν του αρχικού κεφαλαίου των δανείων κατά 69.374,71 ελβετικά φράγκα, ενώ υπερέβαιναν το ισότιμο σε ευρώ του αρχικού κεφαλαίου τους κατά 33.059,47 ευρώ. Οι ενάγοντες ως λήπτες των στεγαστικών δανείων CHF κυμαινόμενου επιτοκίου, οι οποίοι εκπλήρωναν την οφειλή τους σε ευρώ, σύμφωνα με τον όρο 14 του παραρτήματος Ι των συμβάσεων, ενημερωνόταν σχετικά με την πορεία διαμόρφωσης του χρέους τους μετά τις καταβολές που οι ίδιοι τακτικά επιχειρούσαν, με την αποστολή εκ μέρους της εναγομένης ταχυδρομικά προς αυτούς περιοδικών εκκαθαρίσεων λογαριασμών. Συνεκόλουθα, οι ενάγοντες ήταν σε θέση να αντιληφθούν τη σταδιακή πορεία και την περαιτέρω προοπτική αύξησης της οικονομικής τους επιβάρυνσης, εξαιτίας της αρνητικής για τους ίδιους εξέλιξης της ισοτιμίας μεταξύ ευρώ και ελβετικού φράγκου. Ενώ όμως οι ενάγοντες είχαν τη συγκεκριμένη πληροφόρηση και ήταν σε θέση να προστατευθούν από το συναλλαγματικό κίνδυνο επιχειρώντας εγκαίρως την μετατροπή σε ευρώ του νομίσματος αποτίμησης της συμβατικής σχέσης, αυτοί παρέλειπαν να ασκήσουν το σχετικό τους δικαίωμα, εμμένοντας στο συμβατικό τύπο τον οποίο είχαν επιλέξει. Το μέσο αυτό παροχής προστασίας των εναγόντων από το συναλλαγματικό κίνδυνο αποτελεί πλέον, κατά το άρθρο 23 § 1 περ. α' και 2 της Οδηγίας 2014/17/ΕΕ, το κυρίως προβλεπόμενο μέτρο εξασφάλισης των καταναλωτών που μετέχουν σε συμβάσεις χορήγησης δανείου σε ξένο νόμισμα. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι και με τη διάταξη του άρθρου 23 § 3 της άνω Οδηγίας ορίζεται ότι, όταν ο καταναλωτής έχει δικαίωμα να μετατρέψει τη σύμβαση πίστωσης σε εναλλακτικό νόμισμα, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η συναλλαγματική ισοτιμία βάσει της οποίας γίνεται η μετατροπή είναι η συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει την ημέρα της μετατροπής, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση πίστωσης. Με τα δεδομένα αυτά αποδεικνύεται ότι η επιλογή των εναγόντων να συμφωνήσουν τη χορήγηση σε αυτούς στεγαστικών δανείων σε ελβετικά φράγκα και η μεταγενέστερη εμμονή αυτών στον ίδιο συμβατικό τύπο, αποτελούν εκδηλώσεις της υποβάθμι-

σης εκ μέρους αυτών του συναλλαγματικού κινδύνου που ανέλαβαν και της εκτίμησης ότι οι συγκεκριμένες συμβατικές σχέσεις θα εξακολουθήσουν και στο μέλλον, όπως είχε συμβεί στο παρελθόν, να είναι επωφελέστερες για τους ίδιους, ώστε να αξιολογείται εκ μέρους τους η συνέχισή τους ως περισσότερο συμφέρουσα από την μετατροπή τους, εν αναμονή ευνοϊκής ισοτιμίας ευρώ και ελβετικού φράγκου. Υπέρ αυτής της άποψης συνηγορεί άλλωστε και η εξαρχής αξιοποίηση της πρόσθετης δυνατότητάς τους να συνδυάσουν τα άνω δάνεια με το άνω πρόγραμμα προστασίας των δόσεων τους από συγκεκριμένες μεταβολές της ισοτιμίας ευρώ και ελβετικού φράγκου (+/-5%) επί 36 μήνες, καθώς και η σταθερή επιδίωξή τους να επιτύχουν ευνοϊκότερες τοκοχρεωλυτικές δόσεις των δανείων σε ευρώ, επιδίωξη η οποία έγινε μάλιστα για ικανό χρονικό διάστημα πραγματικότητα (βλ. τις προσαρτώμενες στις άνω δανειακές συμβάσεις από 20.6.2011, 9.12.2011, 4.12.2012, 16.1.2013, 11.7.2013, 30.1.2014, 4.6.2014 και 12.2.2015 πρόσθετες πράξεις τροποποίησης αυτών ως προς τους όρους αποπληρωμής). Απ' όσα ανωτέρω εκτέθηκαν δεν αποδεικνύεται ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση παραβιάσθηκαν από την εναγόμενη οι ειδικότεροι κανόνες στους οποίους ανάγονται οι υποχρεώσεις της που προέρχονται από την αρχή της διαφάνειας σε σχέση με τον εξεταζόμενο παραπάνω μνημονευόμενο όρο 7 των συμβάσεων, ώστε να συντρέχει περίπτωση διάγνωσης της ακυρότητας αυτού και κάλυψης του κενού που ανακύπτει. Σε κάθε όμως περίπτωση και υπό την εκδοχή ότι συντρέχει λόγος ακυρότητας του συγκεκριμένου συμβατικού όρου, ο οποίος εάν εκτιμηθεί ως αδιαφανής αποκλείεται να χαρακτηριστεί δηλωτικός, όπως σε προηγούμενη νομική σκέψη εκτέθηκε, για την κάλυψη του κενού δεν υφίσταται άλλη εφαρμοστέα διάταξη εκτός από τον κανόνα που περιέχεται στο άρθρο 291 ΑΚ, το οποίο ρυθμίζει την εκπλήρωση της παροχής από τους ενάγοντες κατά τον ίδιο τρόπο. Η εφαρμογή του ανωτέρω κανόνα δεν επιτρέπεται να αποκλεισθεί με το επιχείρημα ότι καταλήγει στο ίδιο αποτέλεσμα, αφού αυτό δεν αποτελεί νόμιμο λόγο ο οποίος αναιρεί την ισχύ της συγκεκριμένης διάταξης, δεδομένου ότι, σύμφωνα με όσα αναπτύχθηκαν σε προηγούμενη νομική σκέψη, αυτή δεν υποβάλλεται σε έλεγχο καταχρηστικότητας. Κατόπιν τούτων το πρωτοβάθμιο δικαστήριο –που έκρινε βάσιμη κατ' ουσία την

αγωγή κατά την τρίτη επικουρική βάση της κατά τα άρθρα 2 §§ 6 και 7 ν. 2251/1994 και 174 ΑΚ και ως προς το αίτημα αναγνώρισης της ακυρότητας του άνω όρου 7 των δανειακών συμβάσεων και αναγνώρισε την ακυρότητα του όρου αυτού, χωρίς στη συνέχεια να εφαρμόσει το άρθρο 291 ΑΚ προς κάλυψη του κενού, του οποίου την πλήρωση επιχείρησε με συμπληρωματική ερμηνεία των άνω συμβάσεων κατ' άρθρο 200 ΑΚ– εσφαλμένα τις αποδείξεις εκτίμησε και το νόμο εφάρμοσε, κατά τους βάσιμα προβαλλόμενους σχετικούς λόγους έφεσης.

ΕφΠειρ 791/2017

Εισ.: Θεόκλητος Καρακατσάνης (Πρ.: Αικ. Νομικού)

Παρατηρήσεις

Δάνεια σε ελβετικό φράγκο

1. Ελάχιστα νομικά ζητήματα έχουν απασχολήσει σε τέτοια έκταση τα ελληνικά δικαστήρια όσο η

αντιμετώπιση των δανειακών συμβάσεων σε ελβετικό φράγκο. Η τάση στην σχετική νομολογία έχει από καιρό αποκρυσταλλωθεί στον έλεγχο κύρους του ΓΟΣ που ρυθμίζει σε ποιο νόμισμα θα γίνεται η αποπληρωμή του δανείου από τον οφειλέτη. Στον πυρήνα των νομικών συζητήσεων βρίσκονται δύο κεντρικά ζητήματα. Πρώτον, αν ο έλεγχος του όρου είναι επιτρεπτός, δεδομένου ότι φαίνεται να επαναλαμβάνει το περιεχόμενο της διάταξης του άρθρου ΑΚ 291 (δηλωτικός όρος). Το ερώτημα αυτό συνδέεται άμεσα με την επιλογή του ρυθμιστικού προτύπου για την πλήρωση του κενού που θα προκύψει στη σύμβαση, αν ο όρος θεωρηθεί άκυρος ως καταχρηστικός ή αδιαφανής. Το δεύτερο ζήτημα αφορά, προφανώς, το κύρος του σχετικού όρου. Αντικείμενο του...

Βίκτωρ Τσιαφούτης

Δικηγόρος, ΜΔΕ